

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2011

Martin Tkadlec

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Problematika drogově závislých s nařízenou
ústavní léčbou**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Vypracoval:
Martin Tkadlec

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Problematika drogově závislých s nařízenou ústavní léčbou“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury. Tištěná verze je totožná s elektronickou.

Znojmo 15. 4. 2011

.....
Martin Tkadlec

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Znojmo 15. 4. 2011

Martin Tkadlec

OBSAH

Úvod	2
I. Teoretická část	4
1. Drogová teorie – základní pojmy	4
2. Drogová problematika	9
2.1. Zneužívání drog v ČR	12
2.2. Protidrogová opatření ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody	14
3. Trestně právní odpovědnost	17
4. Specializované oddělení ve Vězeňské službě ČR	20
4.1. Specializované oddělení pro odsouzené matky s dětmi	22
4.2. Specializované oddělení pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelné	24
4.3. Specializované oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování, mentální retardace a poruchou osobnosti způsobenou užíváním návykových látek	25
4.4. Specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protialkoholního, protitoxikomanického, patologického hráčství a sexuologického	28
II. Praktická část	31
5. Specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického ve Věznici Znojmo	32
5.1. Cíle specializovaného oddělení	33
5.2. Kritéria přijímání a vyřazování odsouzených	34
5.3. Umístění a vybavení oddělení	35
5.4. Vnitřní diferenciac	35
5.5. Zásady při zpracování programu zacházení	39
5.6. Terapeutické programy pod vedením specialistů na oddělení TOXI	41
6. Kasuistiky	48
Závěr	56
Resumé	58
Anotace	59
Seznam použité literatury	61
Přílohy	64

Úvod

Vývoj vězeňství, jeho celková kulturní a materiální úroveň a materiální podmínky jsou obrazem vývoje kulturní a ekonomické úrovně celé společnosti. Způsob zacházení s pachateli trestných činů vyjadřuje velmi zřetelně i vztah společnosti k jedinci a postoj k občanským právům a svobodám. Velice důležitým bodem ve vězeňství je práce odborného personálu a zacházení s odsouzenými na Specializovaných odděleních. Je potřeba si uvědomit, že trest odnětí svobody by neměl mít pouze represivní charakter. Po dobu trestu pouze odstraní nebezpečné chování, ale nevyřeší příčiny vzniku tohoto chování. Tudíž je velice důležitá práce odborného personálu na specializovaném oddělení a zacházení s odsouzenými je jeden z hlavních bodů ve vězeňství vůbec.

Teoretickou část bakalářské práce tvoří čtyři kapitoly. První je věnována drogové teorii, vlivy na organismus spojené s užíváním drog a rozdělení návykových látek. V druhé kapitole jsem se věnoval drogové problematice, která vyústila v resortu vězeňství na reakci Ministerstva spravedlnosti v oblasti protidrogové politiky, a s tím spojené počátky vzniku protialkoholních a protitoxikomanických středisek ochranné léčby. Další kapitola je věnována současné legislativní úpravě související s drogovou problematikou. Čtvrtá kapitola je zaměřena na popis všech druhů současných specializovaných oddělení ve Vězeňské službě České republiky. Pokusil jsem se specifikovat konkrétní skupiny osob, pro které jsou specializovaná oddělení zřízena a také proč.

Praktická část je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola je zaměřena pouze na podrobný popis specializovaného oddělení protitoxikomanického, které je umístěno ve Věznici Znojmo. Na strukturu specializovaného oddělení a systém práce tohoto oddělení. Cílem této části je zjistit, zdali jsou splněny úkoly, které si Vězeňská služba České republiky uložila v oblasti protidrogové politiky. V poslední části mé práce jsou zpracovány kasuistiky, které jsou vypracovány z informací získaných pomocí rozhovorů s odsouzenými na specializovaném oddělení protitoxikomanickém ve Věznici Znojmo. Cílem je tedy zjistit, jakou mírou se podílí drogová závislost na pachatelích trestných činů a jak úspěšná je resocializace odsouzených po propuštění z ústavní léčby ve výkonu trestu.

Zneužívání psychotropních látek je úzce spjato s trestnou činností. Je potřeba si uvědomit že užívání nelegálních látek je spojeno s nezákonným opatřením drogy. Velký vliv to má na proměnu hodnot jedince. Pokud se pohybuje v tomto nelegálním světě, po určité době jej přijímá jako normu. V současné době narůstá počet pachatelů, kteří v souvislosti s užíváním drog páchají trestnou činnost. Trestně odpovědné jsou osoby, které spáchaly trestný čin pod vlivem návykové látky. Zákonodárce ale zvažuje, zdali takto uložený trest dosáhne účelu a nebude vhodné uložit také ochranné léčení. Pokusit se tak do budoucna předejít páchání trestné činnosti pod vlivem alkoholu, nebo návykové látky.

Specializovaná oddělení mají ve věznicích svůj zvláštní a nezastupitelný význam. Vězně závislé na omamných a psychotropních látkách totiž nelze umístit do běžného režimu věznice mezi ostatní vězně. Takto odsouzení totiž mají charakteristické a specifické problémy jak psychické, kdy je jejich psychika ovlivněna užíváním drog, tak fyzické, způsobené užíváním těchto látek.

Vzhledem k tomu, že sám pracuji jako příslušník vězeňské služby ve Věznici Znojmo, jejíž součástí je specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického, jsem měl velmi dobrou pozici pro shromažďování poznatků. Snažil jsem se využít informací ze své praxe ve věznici a za pomoci mých kolegů na specializovaném oddělení.

I. Teoretická část

1. Drogová teorie – základní pojmy

Pojem „droga“ se historicky vyvíjel. Původně toto slovo, pocházející z francouzštiny, znamenalo „sušené nebo jinak konzervované orgány rostlin, živočichů, sloužící jako léčivo obecně“ a např. v angličtině si tento význam slovo „drug“ podrželo i v běžné řeči dodnes. Podle Jiřího Presla lze jako drogu chápat každou látku, ať už přírodní nebo syntetickou, která splňuje dva základní požadavky:

- 1) má tzv. psychotropní účinek, tj. ovlivňuje určitým způsobem naše prožívání okolní reality, mění naše „vnitřní naladění“ – zkrátka působí na psychiku
- 2) může vyvolat závislost, matesy tzv. „závislostní potenciál“ ten je u různých drog různě vyjádřen a může být menší nebo větší, ale přítomen je vždy.¹

Drogová závislost – Předpokladem pro vznik drogové závislosti je užívání drog soustavně, bez přerušení. Závislost na droze se vyvíjí nejdříve v oblasti psychické, přičemž jejím nejnapadnějším projevem je touha po účinku drogy, po opakování neobvyklých pocitů, zážitků a stavů, vyvolaných použitím drogy. Vedle závislosti psychické může vzniknout i závislost fyzická (somatická), která se projevuje tím, že se funkce některého orgánu či celých orgánových soustav zhorší, když toxikomanovi drogu odejmeme. Může dojít k poruchám trávicího ústrojí, nervového systému, krevního oběhu, tlaku atd. Organismus fyzicky závislý na droze se této látce přizpůsobil a zahrnul ji do svého metabolismu, tedy do látkové přeměny v živých tkáních. Při odejmutí drogy se dostává celá řada příznaků, např. nespavost, úzkost, třes, neklid, halucinace, zvýšená teplota, epileptický záchvat apod. Veškeré příznaky odejmutí drogy zahrnujeme pod pojem abstinenci neboli odvykací syndrom.

Drogová závislost obecně znamená, že člověk ve stavu závislosti přestal být svobodný vůči droze, na níž se stává postupně závislým. Ve vyhraněných případech může dojít až k „zotročení“ drogy.²

¹ Zábranský, T. Drogová epidemiologie. Olomouc 2003 s. 14

² Vantuch, P. Drogy a kriminalita. Brno: Universita J. E. Turkyň, 1990. s. 11, 12, 13

Psychická závislost – Psychická závislost je duševní stav vzniklý konzumací drogy, který se projevuje přáním drogu opět požívat. Může jít o pouhé přání, kterému lze odolat, či o dychtivé, neodolatelné a opakující se nutkání požití drogy, i když člověk drogu ani požívat nechce a považuje své jednání za nerozumné. Vznik psychické závislosti je vázán na získání jistých požitků – nestačí tedy pouhá pasivní konzumace drogy, pokud těmito zážitky není provázena automaticky. Psychická závislost na droze je vlastně často závislostí na některé okolnosti, které požívání drogy provázejí. Teoreticky, je-li přerušeno podávání drogy, neměly by se dostavovat žádné tělesné abstinenci příznaky, prakticky jsou ovšem projevy naší psychiky zpravidla doprovázeny i projevy fyzickými – třesem, pocením atd. Nelze pominout, že psychická závislost je nejsilnějším faktorem, který vede k zneužívání drogy, tedy nejčastěji k její opětovné nadměrné konzumaci.

Fyzická závislost – Fyzická závislost na droze je stavem organismu vzniklým zpravidla dlouhodobějším a častým požíváním drogy (byť u některých drog může jít dokonce o krátkodobou konzumaci trvající několik týdnů, výjimečně i dnů). Organismus fyzicky závislý na droze se jí přizpůsobil, vytvořil si „pseudopotřebu“, zahrnul ji do své látkové výměny, takže na přerušení přísunu této drogy reaguje poruchou – abstinenci příznaky -, i když mu toto přerušení přísunu „vysazení“ drogy, vlastně prospívá.

Abstinenci příznaky – Abstinenci (odvykací) příznaky se vyskytují u všech návykových látek. Některé jsou tak málo patrné, že je možné je více či méně přehlédnout a zanedbat, i když jsou třeba subjektivně pociťovány nepříjemně. Tak je tomu např. u kofeinu a tabáku. Některé odvykací příznaky jsou velmi intenzivní a mohou být případně i životu nebezpečné. Odvykacích příznaků je celá řada – zívání, slzení, pocení, zvýšená teplota, rozšířené zorničky, třes, husí kůže, nechutenství, úzkost, zácpa, pocit horka a chladu, touha po droze, pokles krevního tlaku, epileptický záchvat atd.³

Pokud jde o množství požití drogy, frekvenci a celkovou dobu aplikace rozeznáváme úzus, abúzus (s návykem a bez návyku) a miniúzus.

³ Nožina, M. Svět drog v Čechách. Praha: LKP, 1997. s. 12

Úzus – Je užití, či užívání drogy ve shodě s oprávněnými zájmy jednotlivce i společnosti. Užívání drog v omezeném, kontrolovaném množství nepoškozuje zdraví, nepůsobí rušivě na chování člověka, neohrožuje mezilidské vztahy a ekonomické poměry jednotlivce a jeho rodiny, u dětí a mladistvých nenarušuje proces jejich dospívání.

Abúzus – Je zneužívání (či v daném kontextu v češtině přesněji nadužívání), tj. nejčastěji nadměrné užívání drog (ať již příliš časté, nebo v přílišném množství), nebo jejich užívání za nepřijatelné situace, např. v dětském a mladistvém věku, ženami v průběhu těhotenství, dospělými osobami při práci apod. Abúzus je takovým užíváním drog, které nepříznivě ovlivňuje fyzický a duševní vývoj člověka, zejména tehdy, když mizí jeho schopnost chápat věci a vztahy, dospívat k správným úsudkům apod. Patří sem i nepříznivé ovlivňování dospívání a vyžívání organismu, ať už u dětí, mladistvých či dospělých. Abúzus nemusí vést bezpodmínečně k návyku, skrývá však v sobě nebezpečí zvyšování dávek, stejně jako rostoucí závislosti na droze.

Rozeznáváme abúzus s návykem a abúzus bez návyku. U abúzu bez návyku jde o zneužívání drogy (její časté užívání či překračování dávek). Člověk však netíhne k droze, může se svobodně rozhodnout, jestli ji požije, či nikoliv. Zcela odlišná situace je u abúzu s návykem. Při něm jedinec drogu nutně potřebuje, tíhne k ní, a nemá-li ji, citelně ji postrádá, chybí mu. Nemůže se již zcela svobodně rozhodnout, zda si drogu dopřeje, či nikoliv. Nedokáže si ji mnohdy odepřít.

Miniúzus drog - Jím je označována zejména nevhodná aplikace léků. Není rozhodující, zda je lék získán od lékaře, nebo nějakou ilegální cestou či jinak.

Toxikomanie – Je stav periodické nebo chronické intoxikace (tj. otravy, vnikání jedovaté látky do organismu), který škodí jedinci i společnosti a je vyvoláván opakovaným užíváním drogy (přírodní nebo syntetické), což zahrnuje přemáhající přání či potřebu pokračovat v užívání drogy a získat ji jakýmkoliv prostředky, tendenci zvyšovat dávky, psychickou a někdy i psychickou závislost na účincích drogy.⁴

Dělení drog – Existuje řada systémů dělení psychotropních látek.

Německý toxikolog a fyziolog Lewis Lewin je rozděluje do 5 tříd: látky povzbuzující, látky opojné, látky uspávací, látky navozující euforii.

⁴ Vantuch, P. Drogy a kriminalita. Brno - Universita J. E Purkyně 1990, s. 11, 12, 13

Albert Hofman, objevitel LSD, je popisuje jako stimulant, intoxikaci, hypnotika, sedativa a trankvilizéry, analgetika a euforizační prostředky a nakonec psychotomimetika a halucinogeny⁵

Společensky nejužívanější dělení je na nezákonné, neboli ilegální, což jsou státem nepodporované omamné nebo psychotropní látky a na zákonné.

V epidemiologii se nejčastěji používá tři typů klasifikace:

1) podle vzniku

a) přírodní

- konopné produkty (marihuana, hašiš, hašišový olej, máslo atd.)
- opium (sušená maková šťáva)
- psychoaktivní houby (lysohlávky, muchomůrky atd.)
- psychoaktivní rostliny (popínavá liána ayahuasca, některé kaktusy, durman, blín, petúnie, routa, mandragora atd.)
- kath (káta) a další regionální drogy
- atd. (celkem asi 2500 psychoaktivních rostlin a hub)

b) semisyntetické

- morfin, heroin
- LSD podobné surové námellové alkaloidy
- kokain (hydrochlorid kokainu), crack (kokainová báze)
- atd.

b) syntetické

- amfetaminy a jejich deriváty (pervitin)
- opioidy (syntetické sloučeniny s opiátovými účinky)
- PCP zvané též „andělský prach“ a další syntetické halucinogeny
- „designerské“ drogy (deriváty známých drog, kdy cílem výroby je zachovat farmakologicky účinného „jádra“ sloučeniny a zároveň vyrobit nezakázanou látku
- těkavé látky (rozpouštědla)
- farmaceutická anxiolytika a sedativa
- atd.

⁵ Mann, J. Jedy, drogy, léky. Praha: Akademie věd České republiky, 1996, s. 55

2) podle typu působení a chemického složení

a) tlumivé látky

- opiátová/ opioidová skupina (naředěná šťáva z nezralých makovic, zaschlá šťáva z nezralých makovic, morfin, heroin megafon, pethidin, buprenorfin, další opioidy peptidové a nepeptidové povahy)
- antioxidanty a hypnotika (benzodiazepiny a barbituráty)

c) stimulační

- amfetaminy (benzedrin, dexedrin, pervitin)
- kokain (hydrochlorid) a crack (kokainová báze)
- těkavé nitráty

d) halucinogeny

- konopné produkty (marihuana, hašiš, konopný olej a další)
- LSD
- psilocibyn
- mescalín
- taneční drogy, též halucinogenní amfetaminy
- těkavé látky

3) podle stupně společenské nebezpečnosti

Tento indikátor v sobě zohledňuje především zdravotní, kriminální a ekonomická rizika plynoucí z užívání drog.

Zdravotní rizika lze dělit buď podle nositele škody, nebo podle mechanismu vzniku škody. Mohou být buď individuální (nese je přímo uživatel drogy), které lze rozdělit ještě na přímá (vznikají přímo v důsledku interakce účinné látky s organismem) a nepřímá (vznikají v přímém důsledku působení dané látky) nebo ještě populační, které nesou i jiné osoby než je sám uživatel drogy. Představují tedy riziko pro populaci jako celek. Rizika kriminální povahy jsou spjata s nezákonnými aktivitami. Ekonomická rizika jsou považována za nejuniverzálnější ukazatel zátěže, která společnosti či jednotlivci vzniká v důsledku zneužívání drog.⁶

⁶ Zábranský, T. Drogová epidemiologie. Olomouc 2003, s. 14 - 20

2. Drogová problematika

Strmý nárůst uživatelů drog v české populaci spojený s ještě strmějším nárůstem počtu drogových dealerů a dalších osob parazitujících na drogových závislostech v malém českém, ale i mezinárodním rozsahu, vedl v poslední době mimo jiné k radikalizaci postihu drogové kriminality a jejich pachatelů. Tak jako vždy se i tento sociálně patologický jev ve zvýšené míře zviditelnil ve věznicích, především ve skladbě vězněných osob. Výrazný nárůst podílu osob drogově závislých mezi pachateli trestných činů a současně s tím i mezi vězni, doprovázený nárůstem počtu osob vězněných za tzv. drogovou kriminalitu (související přímo, nebo nepřímo s výrobou, distribucí či užíváním drog) vyústil v resortu vězeňské služby v potřebu přijmout a realizovat důsledná opatření, která by měla výskyt drog a jejich užívání ve vězeňských zařízeních minimalizovat a současně zabránit, aby se věznice ČR nestaly „školou“ drogových závislostí a drogové kriminality.

Nebezpečí doprovázející zvýšený výskyt drog a drogově závislých vězňů ve věznicích si vězeňští pracovníci uvědomili relativně brzy a proto ještě předtím, než se drogové závislosti staly jedním z prioritních vězeňských problémů, jako např. v mnoha okolních státech, navázali na zkušenosti a poznatky z výzkumů drogových závislostí u vězňů z let sedmdesátých a vypracovaly soubor protidrogových opatření jak pro výkon vazby, tak i pro výkon trestu odnětí svobody.⁷

Ministerstvo spravedlnosti nese v oblasti protidrogové politiky odpovědnost za protidrogovou legislativu, trestní justici, činnost státních zastupitelství a soudů včetně působnosti probačních úředníků a výkonu alternativních trestů pro uživatele drog. Vězeňství, a především diferencovaný výkon trestu pro problémové uživatele drog a osoby závislé na drogách.

⁷ Marešová, A., Sochůrek, J., Válková, J. Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000

Pro zabezpečení koordinace a realizace protidrogové politiky v období 1998 – 2000 byly Ministerstvu spravedlnosti na úseku protidrogové politiky uloženy tyto prioritní úkoly:

- 1) V oblasti vězeňství vytvořit dostatečné kvantitativní i kvalitativní podmínky pro diferencovaný výkon trestu v případě osob závislých na drogách. Zabezpečit nárůst kapacity míst v rámci specializovaných oddělení pro diferencovaný výkon trestu.
- 2) Ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví zabezpečit zpracování podmínek pro způsob výkonu tzv. „ochranného léčení protitoxikomanického“ během výkonu trestu odnětí svobody.
- 3) Zabezpečit v součinnosti s Ministerstvem zdravotnictví a národním koordinátorem drogové epidemiologie průběžné monitorování drogové problematiky ve výkonu trestu včetně vazebních věznic.
- 4) Zabezpečit realizaci penologického výzkumu zaměřeného na zacházení s drogově závislými pachateli trestné činnosti.
- 5) V návaznosti na připravované legislativní změny v oblasti nezákonné výroby, držení, šíření omamných a psychotropních látek a obchodu s nimi provést analýzu dalších legislativních potřeb ve vztahu k drogové problematice, vyhodnotit stávající úroveň součinnosti mezi orgány trestní justice a Ministerstva vnitra, vyhodnotit další potřeby v oblasti diferencovaného výkonu trestu a vyhodnotit potřebný rozsah služeb v oblasti probační práce s uživateli drog a závislými na drogách.⁸
- 6) Maximálně bránit průniku omamných a psychotropních látek do vězeňských objektů a maximálně eliminovat jejich užívání vězni.
- 7) Vytvořit funkční systém zacházení s drogově závislými osobami, které trestný čin vykonávají v českých věznicích. Tento systém by měl především motivovat drogově závislé vězně k uvědomělému zbavení se závislosti na drogách.
- 8) Rozvinout systém prevence, který by v průběhu výkonu trestu odnětí svobody bránil infikování vězňů (dosud drogy neužívající) drogovou závislostí.

⁸ Trávníčková, I., Zeman, P. Možnosti trestní justice v protidrogové politice. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007

V souvislosti s naplňováním takto vytyčených cílů koncipovalo Generální ředitelství vězeňské služby komplex opatření a úkolů zaměřených jak na vězně, tak i na vlastní pracovníky a podmínky výkonu trestu odnětí svobody. Již v roce 1993 bylo vládou uloženo ministroví spravedlnosti vypracovat soubor protidrogových opatření pro potřeby vězeňství. V době zpracování souboru byla v českých zemích u cca 6 % vězňů zjištěna závislost na drogách. Ovšem již tehdy odborníci předpokládali, že v nejbližších letech dojde k mnohonásobnému nárůstu počtu drogově závislých mezi vězni a že distribuce drog do věznic a uvnitř věznic bude problematizovat výkon trestu odnětí svobody.⁹

Počátky vzniku protialkoholních a protitoxikomanických středisek ochranné léčby

Je třeba zmínit, že v oblasti výzkumu problematiky drogových závislostí ve vězněné populaci můžeme navazovat na řadu poznatků a zkušeností z minulosti.

Problému šíření drog ve věznicích, zejména zneužívání léčiv s drogovým apelem si povšimli někteří vězeňští lékaři a psychologové již počátkem 60. let minulého století. I když se těmto zjištěním nevěnovala náležitá pozornost a oficiální místa existenci problému ignorovala nebo popírala, musela vězeňská zařízení na problém reagovat.

Ve věznicích začala vznikat Střediska protialkoholní a protitoxikomanické ochranné léčby. I když jejich kapacita byla velmi malá, zkušenosti z jejich fungování byly velmi pozitivní.

Ve 2. polovině 70. let se začal problém systematicky zkoumat. Tehdejší výzkumy ukázaly, že přibližně 35 % vězňů zneužívalo ve své životní historii nealkoholové drogy. Byla to převážně léčiva a inhalanty, sniffing. Klasické drogy včetně marihuany se objevovaly jen výjimečně.

⁹ Marešová, A., Sochůrek, J., Válková, J. Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000

2.1. Zneužívání drog v ČR

Podle poznatků dostupných z různých zdrojů (průzkumů hygienické služby a statistických údajů policie a justice) lze současnou situaci v oblasti zneužívání a nelegální distribuce drog charakterizovat takto:

- „Dynamik růstu celkového počtu závislých osob i osob experimentujících s drogami má jednoznačně zrychlující se tendenci. Alarmující je prudký nástup prvokonzumentů heroinu a osob aplikujících si drogu intravenózně. Snižuje se i věková hranice osob experimentujících s drogami. Zvyšuje se počet osob, které od experimentování přecházejí k pravidelnému užívání drog.
- K větším změnám v oblíbě mezi jednotlivými druhy drog oproti předchozímu období nedošlo. Nejčastěji zneužívanými drogami jsou pervitin, heroin, marihuana a těkavé látky. U osob jednorázově experimentujících s drogami zůstávají nejčastěji zneužívanými látkami marihuana a hašiš. Pervitin přestal být doménou uzavřených komunit a je zneužíván všemi věkovými kategoriemi, především mládeží a střední generací.
- Nadále se v České republice nejvíce požívá alkohol, z nealkoholových drog patří prvenství pervitinu. V současné době lze zejména ve větších městech bez závažnějších problémů celou škálu „klasických“ drog: heroin, kokain, LSD, extasy, hašiš, marihuanu.¹⁰

V posledních letech se na české drogové scéně potvrzuje trend zvyšování oblíbenosti kokainu. Tak jak stoupá poptávka po této droze, zvyšuje se i množství kokainu pašovaného na území České republiky. Zároveň došlo i k poklesu jeho ceny na trhu a stal se tak dostupnější pro širší okruh potenciálních odběratelů.

V současnosti je nejdostupnější drogou v ČR marihuana, vedle ní je dlouhodobě vysoká i dostupnost metamfetaminu. Roste domácí produkce marihuany s vyšším obsahem THC, přičemž rostliny konopí jsou pěstované v umělých podmínkách, tzv. indole pěstírnách a stále častěji ve velkém objemu. Množství zachycené marihuany se

¹⁰ Marešová, A., Sochůrek, J., Válková, J. Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000

oproti minulým létům zvýšilo, výrazně vyšší je počet odhalených indoor pěstíren a zabavených rostlin konopí.

Objem zachyceného metamfetaminu by oproti minulým létům nižší, nicméně opět bylo odhaleno velký počet „varen“ a zachyceno velké množství prekurzorů pro jeho výrobu.

Z alarmující považujeme skutečnost vyplývající z mezinárodního srovnání školní studie, která uvádí, že ČR patří v Evropě mezi země s nejvyšší prevalencí užívání většiny sledovaných drog s výjimkou těkavých látek. U konopných drog dosahuje ČR zdaleka nejvyšší prevalencí v Evropě. Zkušenost s nimi má dle této studie 45% českých šestnáctiletých.

V souvislosti s užíváním drog a drogovou kriminalitou je třeba zmínit problém sekundární drogové kriminality. Tu páchají především problémoví uživatelé drog, kteří si tak obstarávají finanční prostředky potřebné k nákupu omamných a psychotropních látek.

Odpovědnost za tvorbu a naplňování národní protidrogové politiky nese vláda ČR. Jejím hlavním poradním orgánem je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Základními dokumenty pro realizaci vládní protidrogové politiky byly „Národní strategie protidrogové politiky“ a „Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky“. Koncem roku 2009 zahájil sekretariát rady práce na přípravě podkladů pro „Národní strategii protidrogové politiky ČR na období 2010 až 2018“. Pracovníci Národní protidrogové centrály se podíleli na tvorbě tohoto strategického materiálu prostřednictvím delegátů a několika pracovnících skupiny rady.

V první polovině r. 2009 byla ČR předsedající zemí v radě EU, proto Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky projednávala řadu dokumentů týkajících se přípravy a průběhu předsednictví a její sekretariát zajišťoval vedení Horizontální pracovní skupiny pro problematiku drog Rady EU.

Začátkem r. 2009 byl schválen nový trestní zákoník, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů jako zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, s účinností od 1. ledna 2010. Ten obsahuje významné změny v oblasti nakládání s nelegálními drogami. Nižší trestní sazbou než doposud budou trestány osoby, které v množství větším než malém přechovávají konopné drogy. Zásadní změnu přináší také nové ustanovení týkající se nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku –

pěstování stanovených rostlin nebo hub pro vlastní potřebu bude postihováno mírnější trestní sazbou než dosud a pěstování malého množství rostlin nebo hub pro vlastní potřebu nebude postihováno podle trestního zákona, ale podle zákona o přestupcích.¹¹

V návaznosti na zákon o léčivech byl omezen výdej léků s obsahem do 30 mg pseudoefedrinu v tabletě bez předpisu – jedná se o zákaz zásilkového prodeje, stanovení maximální měsíční dávky 1 800 mg pseudoefedrinu (tj. 60 tablet a 30 mg) na osobu a kontrolu výdeje v centrálním úložišti elektronických receptů.

Toto omezení, respektive sběr a ukládání dat o pacientech, bylo Úřadem pro ochranu osobních údajů označeno za opatření mimo rámec zákona a následně v říjnu 2009 zrušeno.¹²

2.2. Protidrogová opatření ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody

K zajištění plnění úkolů, vyplívajících z Národní strategie protidrogové politiky, má Vězeňská služba České republiky zpracovaný Soubor protidrogových opatření ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody, členěný na oblasti.

- A. Redukce nabídky
- B. Primární prevence
- C. Sekundární a terciární prevence

Oblast redukce nabídky zahrnuje celou škálu opatření, cílených na omezení přísunu drog k potenciálním spotřebitelům. Důraz je kladen na rozšiřování využití služební kynologie při odhalování výroby, držení a tranzitu drog ve vězeňských zařízeních.

Trvalá pozornost je věnována monitoringu drog v moči, který je prováděn jak v rámci vstupních lékařských prohlídek při vzetí do vazby nebo nástupu výkonu trestu odnětí svobody, tak u odsouzených, vykonávající trest v bezdrogových zónách věznice, ve specializovaných odděleních pro diferencovaný výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, a ve specializovaných odděleních pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického. Dále důsledné provádění všech druhů prohlídek, vedení evidencí drogově závislých vězňů.

¹¹ Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti sekretariát rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008

¹² Národní protidrogová centrála SKPV PČR; Tisková zpráva k výroční zprávě Národní protidrogové centrály za rok 2009

V oblasti primární prevence využíváme neperiodických publikací, vydávaných odbornou skupinou pro výchovu ke zdraví Státního zdravotnického ústavu. Důraz je také kladen na vzdělávání personálu v oblasti drogové problematiky, která je neodmyslitelnou součástí programu celoživotního vzdělávání.

Zásadním úkolem je zabezpečení optimální funkčnosti poraden drogové prevence, zřízených ve všech věznicích a vazebních věznicích. Odborní zaměstnanci zařazení v poradně plní zejména tyto úkoly:

- a) poskytují odborné poradenství vězněným osobám, zabezpečující primární prevenci zneužívání psychotropních a jiných návykových látek, dále individuální či skupinové terapie a zdravotnickou péči v oblasti drogové prevence s cílem minimalizovat zdravotní a sociální rizika a motivovat vězněné osoby k dobrovolné účasti na léčbě během výkonu trestu odnětí svobody;
- b) vedou evidenci uživatelů drog a vězněných osob ohrožených drogou, a u těch, u nichž byla vyšetřením biologického vzorku zjištěna návyková látka. Do evidence zařazují odsouzené se soudně nařízenou ústavní nebo ambulantní léčbou, pokud nevykonávají trest v oddělení specializovaném pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a poruchou chování, způsobenou užíváním psychotropních látek. Do péče poradny zpravidla zařazují i odsouzené, kteří absolvovali léčbu ve specializovaném oddělení. Poradna spolupracuje se specializovaným oddělením věznice. Určený člen (zpravidla psycholog) zprostředkovává žádosti odsouzeného o přeřazení do specializovaného oddělení;
- c) navrhují koncepční opatření v rámci drogové prevence. Podněty předkládají nejméně jedenkrát ročně prostřednictvím vedoucího oddělení výkonu vazby nebo oddělení výkonu trestu řediteli věznice, a to zpravidla v souvislosti s požadavky na přidělení rozpočtových prostředků, účelově vázaných na realizaci souboru protidrogových opatření;
- d) vyhodnocují mimořádné a krizové události ve věznici související s drogovou prevencí a na základě těchto analýz podávají řediteli věznice návrhy krátkodobých i dlouhodobých bezpečnostních, zdravotnických a výchovných opatření;
- e) zabezpečují zapojení věznice do systému protidrogové prevence, sociální a zdravotní péče o drogově závislé v regionu působnosti věznice. Navrhují a realizují součinnostní programy se státními i nestátními institucemi v oblasti kontinuální sociální péče (např. spolupracují s okresními protidrogovým

koordinátorem, charitou, církvemi, krizovými centry, protialkoholickými a protitoxikomanickými poradnami a Policií České republiky v rámci součinnostních dohod). Tomuto účelu slouží zavedení systému vzájemné výměny informací, vzájemné začlenění do projektů, vycházejících z národní strategie protidrogové politiky apod.;

- f) zabezpečují osvětovou a poradenskou činnost pro zaměstnance věznice. Navrhují obsah a formu odborné přípravy zaměstnanců, přicházejících do styku s vězněnými osobami v oblasti drogové prevence ve věznici;
- g) podílejí se na koordinaci činností jednotlivých oddělení věznice v drogové prevenci a předkládají řediteli věznice návrhy forem vzájemné spolupráce.¹³

¹³ Řeháček, M. Protidrogová politika jako podmínka a neoddělitelná součást českého vězeňského systému. České vězeňství, 2004, č. 4., s 48 - 49

3. Trestně právní odpovědnost

§ 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy

(1) Kdo neoprávně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo množství větším než malém vůči dítěti mladšímu čtrnácti let.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,

c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo

d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu čtrnácti let.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Příprava je trestná.

§ 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

§ 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém, rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedeno v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

§ 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který

obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětí svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

- (2) Odnětí svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
 - b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,
 - c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo
 - d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

§ 287 Šíření toxikomanie

(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podceňuje nebo šíří, bude potrestán odnětí svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny,
- b) vůči dítěti, nebo
- c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu čtrnácti let.¹⁴

¹⁴ Zákon č. 40/2010sb., Trestní zákoník

4. Specializované oddělení vězeňské službě ČR

V současné době jsou zřízeny čtyři druhy specializovaných oddělení v jednotlivých typech věznic, a to pro odsouzené trvale pracovně nezařaditelné, pro odsouzené matky, kterým je umožněno vykonávat trest společně s jejich dětmi zpravidla do 3 let věku, dále specializovaná oddělení pro výkon ochranného léčení – protialkoholního, protitoxikomanického, sexuologického, psychiatrického, patologického hráčství a v neposlední řadě specializovaná oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování a mentální retardací a s poruchou osobnosti způsobenou užíváním návykových a psychotropních látek

V těchto odděleních jsou realizovány programy zacházení, které snesou nejpřísnější měřítko plně srovnatelné s praxí ve vězeňství ve vyspělých evropských demokratických státech. Různorodost programů zacházení je dána tím, jaké konkrétní skupiny odsouzených jsou do jednotlivých věznic zařazovány a jaké specializovaná oddělení jsou v nich zřizována samozřejmě s ohledem na přítomnost erudovaných odborných zaměstnanců.

Důležité je, aby bylo odborně zacházeno s odsouzenými během výkonu trestu odnětí svobody. Právě proto například u odsouzených s drogovou závislostí spolupracuje vězeňská služba s celou řadou nestátních neziskových organizací. V rámci systému prevence kriminality jsou na vězeňskou službu kladeny požadavky zejména v oblasti prevence recidivy kriminálního chování.

U vazebně stíhaných osob nejsou prováděna odborná posouzení, tak jako tomu je u odsouzených. Obviněným je v průběhu výkonu vazby nabízena účast na preventivně výchovných, vzdělávacích zájmových a sportovních programech bez ambice působit na ně ve smyslu konkrétní osobnostní změny.¹⁵

Cílem těchto programů je omezení negativních účinků izolace obviněného od společnosti jeho vzetím do vazby a v souladu s účelem vazby věznic vytváří vhodné podmínky pro preventivně výchovné, vzdělávací, zájmové a sportovní programy. K tomu přijímá vhodná opatření zejména v oblasti personální, materiálně technické a organizační, spolupracuje s příslušnými státními orgány a institucemi, církvemi a náboženskými společnostmi a zájmovými sdruženími občanů.¹⁶

¹⁵ Hospodka, M. Specializovaná oddělení. České vězeňství, 2006. č. 5 s. 8 – 9

¹⁶ Vyhláška 109/1994 Sb., § 4a kterou se vydává řád výkonu vazby

Nástupní oddělení

Po umístění odsouzených do konkrétní věznice je přijímá odborná komise. V průběhu pobytu v nástupním oddělení provádějí odborní zaměstnanci oddělení výkonu trestu se všemi odsouzenými pohovory pro zpracování komplexní zprávy o odsouzených. Na základě získaných a ověřených informací je sestaven program zacházení, který odsouzení stvrzují svým podpisem, a stává se pro ně závazným.

Výstupní oddělení

Výstupní oddělení jsou ve věznicích zřízena pro odsouzené, kteří se v rámci důležité fáze před očekávaným skončeným výkonem trestu nebo trestního opatření potřebují intenzivněji připravovat na život na svobodě. Odsouzení se do oddělení umisťují zpravidla 6 měsíců před očekávaným skončením výkonu trestu, ale i před eventuálním podmíněným propuštěním. Zejména se to týká odsouzených s dlouhodobými tresty, u nichž je vzhledem k jejich dosavadnímu průběhu výkonu trestu pravděpodobné, že budou soudem podmíněně propuštěni.

Krizové oddělení

Účelem krizového oddělení je poskytnout odsouzeným pomoc potřebnou pro odeznění krizového stavu. Je zřízeno pro dočasný pobyt odsouzených, u kterých jsou zaznamenány symptomy krizového stavu. Do krizového oddělení lze dočasně umístit odsouzené, u nichž je aktuální umístění mezi ostatní odsouzené z objektivních důvodů psychicky ohrožující. Rozhodnutí o umístění do krizového oddělení není podmíněno souhlasem odsouzených. Je zřizováno v oddělené části věznice jako oddělení nebo cela podle příslušné kapacity věznice s náležitým vybavením.

Bezdrogová zóna

Účelem umisťování odsouzených do bezdrogové zóny je zamezit odsouzeným kontakt s návykovými látkami a snížit zdravotní a sociální rizika jejich závislosti, dále motivovat odsouzené ke změně dosavadního chování a postojů a napomáhat tím k jejich všestrannému rozvoji.

4.1. Speciální oddělení pro odsouzené matky s dětmi

Výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené matky s dětmi upravuje zákon 169/1999Sb. v § 67 o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláška Ministerstva spravedlnosti č 345/1999Sb. v § 91 kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody.

V případech hodných zvláštního zřetele, jestliže takový postup umožňuje podmínky ve věznici a osobnostní předpoklady odsouzené ženy, může být odsouzené ženě na její žádost povoleno, aby ve výkonu trestu měla u sebe a starala se o své dítě zpravidla do 3 let jeho věku, pokud takové dítě nebylo soudem svěřeno do výchovy jiné osoby. Před rozhodnutím si ředitel věznice vyžádá posouzení lékaře a klinického psychologa a orgánu sociálně právní ochrany dětí, zda je takový postup ve prospěch dítěte. Věznice umožní příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí pravidelně sledovat vývoj dítěte, o které odsouzená žena pečuje ve věznici.¹⁷

Vnitřní řád, obsah a formy zacházení s odsouzenými ženami zásadně přihlížejí k psychickým a fyziologickým zvláštnostem žen, jakož i k zvláštním potřebám těhotných žen, žen krátce po porodu a kojících matek. Při rozhodování o povolení mít u sebe a starat se o své nezletilé dítě přihlíží ředitel věznice k tomu, zda matka o dítě nebo předcházející děti předtím, než byla odsouzena, řádně pečovala, a k tomu, zda má možnost se o dítě starat po propuštění z výkonu trestu.¹⁸

V České republice je toto unikátní oddělení zřízeno v ženské věznici Světlá nad Sázavou. Jedná se o první a nejmodernější oddělení zřízené ve vězeňství České republiky, ve kterém je matce umožněno pečovat při výkonu trestu o své nezletilé dítě.

Charakteristika Věznice Světlá nad Sázavou

Koncem ledna 2000 proběhlo jednání Generálního ředitele vězeňské služby České Republiky a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který spravoval areál, jenž do té doby sloužil jako škola v přírodě. Začalo se oficiálně jednat o možnosti vzniku nové věznice ve Světlé nad Sázavou. Zastupitelstvo tohoto města s návrhem otevření věznice souhlasilo, neboť by se využil tento objekt a také by se snížila

¹⁷ zákon č. 169/1999 O výkonu trestu odnětí svobody

¹⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody

nezaměstnanost v okrese. Nařízením ministra spravedlnosti č. 3/2000 byla pak zřízena Věznice Světlá nad Sázavou. Toto nařízení nabylo účinnosti dnem 1. 3. 2000.¹⁹

Obsah a forma zacházení s odsouzenými matkami vychází z potřeb dítěte a přihlížet k psychickým a fyziologickým zvláštnostem matek i dětí. Program výchovy a vzdělávání je zaměřen na všestranný rozvoj osobnosti dítěte a soustředí se na zachování citových vazeb mezi matkou a dítětem.

Cílem programu na Specializovaném oddělení je pro každou matku zvládnutí péče o dítě a formování jeho osobnosti. Program na Specializovaném oddělení připravují odborní zaměstnanci věznice s ohledem na zajištění potřeb dětí. Oddělení je vybaveno rehabilitačními a didaktickými pomůckami a hračkami pro děti.

Dětské výchovné aktivity probíhají na kulturní místnosti či vycházkovém dvoře. Práce s dětmi má charakter skupinový i individuální a je přizpůsoben věku dětí. Zdravotní péče je zajištěna pediatrem, zdravotní stav dětí je pravidelně sledován dětskou sestrou. Stravu pro děti připravují odsouzené matky podle jídelníčku vypracovaného dietní sestrou ve vězeňské kuchyni pod dohledem odborných zaměstnanců.

Pokud odsouzené matky dobře zvládají stanovený program zacházení týkající se celodenní péče o dítě, mají možnost navštěvovat zájmové či vzdělávací aktivity, které probíhají rovněž pod odborným vedením zaměstnanců věznice.

V souvislosti s péčí o děti a v zájmu jejich potřeb jsou organizovány akce mimo věznici, spojené s aktivním pohybem a hrou, rozvíjením vnímání a pozorování. V zájmu zachování citových vazeb jsou ředitelem věznice v době dovolených, školních prázdnin nebo vánočních svátků povolovány pobyty dětí v jejich rodinách.

Činnost oddělení je vedle dosažení účelu výkonu trestu zaměřena ještě na další cíle:

- a) zabránění odloučení matky od dítěte umístěním v jiném zařízení,
- b) stimulování postojů a dovedností, jež pomohou odsouzeným matkám navrátit se do společnosti,
- c) vytváření pevného vztahu vedoucího k rodičovské odpovědnosti,
- d) posilování a rozvíjení kladné citové vazby mezi matkou a dítětem,

¹⁹ Bandura, L. Věznice Světlá nad Sázavou před otevřením. České vězeňství, 2000, č. 2, s. 3.

Pro přijetí na Specializované oddělení musí odsouzené matky splňovat daná kritéria:

- žena před výkonem trestu odnětí svobody nebyla omezena v rodičovské odpovědnosti,
- trest odsouzené matce skončí zpravidla do dovršení 3 let věku dítěte,
- délka trestu matky je delší než 6 měsíců,
- žena o dítě před výkonem trestu řádně pečovala a po propuštění z výkonu trestu bude mít možnost se o dítě starat,
- zdravotní a psychický stav musí umožňovat ženě o dítě pečovat,
- kladné stanovisko dětského psychologa umístění dítěte na Specializované oddělení,
- prokazatelné finanční zajištění nákladů, které vzniknou při uspokojování potřeb dítěte v případě přijetí na oddělení,
- kladné stanovisko Orgánu sociálně právní ochrany dětí, a další kritéria, která jsou zohledňována při výběru odsouzených matek.

Koncepce specializovaného oddělení vychází ze zkušenosti z jiných zemí, avšak respektuje náš právní řád, systém sociálního zabezpečení, ekonomické možnosti a v neposlední řadě výsledky odborné diskuse, která uzákonění specializovaného oddělení pro výkon trestu odnětí svobody matek nezletilých dětí předcházela.²⁰

4.2. Specializované oddělení pro odsouzené trvale pracovně nezařaditelné

Výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené trvale pracovně nezařaditelné upravuje zákon 169/1999Sb. v § 69 o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláška Ministerstva spravedlnosti č 345/1999Sb. v § 92 a v § 93 kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody.

Odsouzení trvale pracovně nezařaditelní vykonávají trest zásadně ve specializovaných odděleních věznic zřízených generálním ředitelem Vězeňské služby.

Při výkonu trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných se uplatňují následující zásady:

- a) jsou-li ve specializovaném oddělení umístění odsouzení zařazení do různých základních typů věznice, musí být ubytováni odděleně podle základních typů věznice tak, aby méně narušení odsouzení vykonávali trest odděleně od více narušených,

²⁰ <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/>

- b) do cel a ložnic se odsouzení umísťují s přihlédnutím k jejich zdravotnímu stavu, přičemž nekuřáci musí být na vlastní žádost vždy ubytováni odděleně od kuřáků,
- c) na návrh ošetřujícího lékaře nebo na vlastní žádost a se souhlasem tohoto lékaře mohou vykonávat vhodnou pracovní terapii uvnitř věznice, výjimečně i mimo věznici.²¹

Trvale pracovní nezařaditelný je odsouzený, který je starší 65 let, pokud sám nezažádá o zařazení do práce, dále odsouzený, který byl uznán plně invalidním, nebo jehož zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení.²²

V současné době nalezneme tato oddělení v pěti věznicích ve Vězeňské službě České republiky, a to:

ve **Věznici Břeclav** - pro odsouzené muže ve věznici s dohledem a ostrahou,

ve **Věznici Pardubice** - pro odsouzené muže ve věznici s dozorem a ostrahou,

ve **Věznici Světlá nad Sázavou** - pro odsouzené ženy ve věznici s dohledem, dozorem a ostrahou,

ve **Věznici Karviná** - pro odsouzené muže ve věznici se zvýšenou ostrahou,

ve **Vazební věznici Ostrava** (zvláštní oddělení vazební věznice) - pro odsouzené muže ve věznici s dozorem,

ve **Vazební věznici Praha - Ruzyně** (zvláštní oddělení vazební věznice) - pro odsouzené muže ve věznici s dozorem - objekt Ruzyně; pro pracovní nezařaditelné ženy ve věznici s dohledem - objekt Řepy.²³

4.3. Specializované oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování, mentální retardace a poruchou osobnosti způsobenou užíváním návykových látek

Výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené s poruchami duševními a s poruchami chování upravuje zákon 169/1999Sb. v § 70 o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláška Ministerstva spravedlnosti č 345/1999Sb. v § 94 kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody.

²¹ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody

²² Zákon č. 169/1999 O výkonu trestu odnětí svobody

²³ Šustrová, P. Účel specializovaných oddělení ve výkonu trestu odnětí svobody. Brno 2010. s. 31

U odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování, s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, nebo s mentální retardací se ve vnitřním řádu věznice, zejména při volbě obsahu a forem programu zacházení, přihlíží k závěrům odborného lékařského posouzení těchto odsouzených a k nutnosti individuálního nebo skupinového terapeutického působení.²⁴

Odsouzení s poruchami duševními a s poruchami chování mohou vykonávat trest ve specializovaných odděleních věznic zřízených generálním ředitelem Vězeňské služby pouze na základě doporučení psychologa či psychiatra.

Způsob zajištění pořádku a bezpečnosti stanovený pro základní typ věznice, do které byli odsouzení uvedeni v § 70 zákona zařazení, zůstává nedotčen.

Specializované oddělení nelze zřizovat jako oddělení pro společný výkon trestu odsouzených zařazených do různých základních typů věznice.²⁵

Specializovaná oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování

Nárůst počtu odsouzených s diagnostikovanou poruchou duševní a poruchou chování ve vězené populaci si vyžádal vybudování specializovaných oddělení, které umožňují plánovitě působit na úpravu nebo redukci poruch. Do těchto specializovaných oddělení jsou umisťováni vězni, kteří se chovají agresivně k sobě nebo svému okolí nebo jsou jinak nebezpeční.²⁶

S touto skupinou odsouzených je práce velice náročná. Někteří odsouzení mají poruchu natolik závažnou, že jim neumožňuje plnit stanovený terapeutickovýchovný program. Práce s touto skupinou se tím omezuje pouze na individuální poradenství, a jen u některých lze vykonávat skupinovou práci.

Specializovaná oddělení se nacházejí:

ve **Věznici Horní Slavkov** - věznice s ostrahou,

ve **Věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava** - pro výkon odsouzených

žen - věznice s dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou,

ve **Věznici Rýnovice** - věznice s ostrahou,

²⁴ Zákon 169/1999Sb. v § 70 O výkonu trestu odnětí svobody

²⁵ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č 345/1999Sb. v § 94 kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody

²⁶ Sochůrek, J. Kapitoly z penologie II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými. Liberec: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, Fakulta pedagogická, 2007, s. 49

ve **Věznici Mírov** - věznice se zvýšenou ostrahou,
ve **Věznici Valdice** - věznice se zvýšenou ostrahou,
ve **Vazební věznici Liberec** - věznice s dozorem.²⁷

Specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací

Další skupinou se zvláštními potřebami vyžadujícími specializovaný výkon trestu jsou i osoby s mentální retardací, které mají ve výkonu trestu problémy s adaptací. V některých případech, hlavně z kapacitních důvodů, jsou jedinci s mentální retardací zařazováni na běžná oddělení nebo do specializovaných oddělení pro trvale pracovní nezařaditelné.

„Tato skupina vězňů vyžaduje specializované zacházení nejen z důvodů vyplývajících z jejich specifik, ale zejména proto, že tito vězni bývají často předmětem šikany jak fyzické, tak psychické. Mívají problémy s dodržováním pořádku, kázně, někdy i osobní hygieny, s personálem jednájí často inadekvátně, jejich soužití s ostatními bývá problémové. Proto zacházení s ohledem na jejich specifické potřeby se jeví jako významný pozitivní prvek další humanizace výkonu trestu odnětí svobody“.²⁸

V současné době jsou specializovaná oddělení pro mentálně retardované odsouzené umístěna:

ve **Věznici Heřmanice** - věznice s ostrahou,
ve **Věznici Stráž pod Ralskem** - věznice s dozorem,
ve **Věznici Vinařice** - věznice s ostrahou,
ve **Věznici Karviná** - věznice se zvýšenou ostrahou.

Specializovaná oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek

Činnost oddělení vychází z terapeutického programu zacházení a komunitního způsobu ovlivňování odsouzených.

²⁷ Šustrová, P. Účel specializovaných oddělení ve výkonu trestu odnětí svobody. Brno 2010, s. 37

²⁸ Sochůrek, J. Kapitoly z penologie II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňenými. Liberec: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, Fakulta pedagogická, 2007, s. 49

Dle NGR č. 42/2009 se do těchto oddělení zařazují odsouzení, kteří v období před nástupem trestu splňovali kritéria pro stanovení diagnózy podle MKN-10 - duševní porucha chování vyvolaná účinkem psychoaktivních látek, syndrom závislosti. V období před nástupem trestu splňovali kritéria pro stanovení diagnózy podle MKN-10 - duševní porucha a porucha chování vyvolaná účinkem psychoaktivních látek, škodlivé užívání. Prokážou motivaci k aktivnímu řešení vlastního drogového problému dobrovolným podáním žádosti o zařazení do oddělení a napsáním motivačního dopisu.

Tyto oddělení se nachází:

ve **Věznici Nové Sedlo** - ve věznici s dozorem,

ve **Věznici Ostrov nad Ohří** - ve věznici s dozorem,

ve **Věznici Bělušice** - věznici s ostrahou,

ve **Věznici Plzeň** - ve věznici s ostrahou,

ve **Věznici Příbram** - ve věznici s ostrahou,

ve **Věznici Valdice** - ve věznici se zvýšenou ostrahou,

ve **Věznici Všehrdy** - pro mladistvé ve věznici s dozorem.²⁹

4.4. Specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protialkoholního, protitoxikomanického, patologického hráčství a sexuologického

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. obsahuje ustanovení v § 57, které umožňuje vykonávat ochranné léčení v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, a to ve věznici, která je specializovaná na daný druh ochranného léčení.

Umožňuje-li to výměra uloženého trestu nebo jeho zbytku, započne se s výkonem ochranného léčení uloženého v ambulantní formě bezprostředně po nástupu výkonu trestu.

Pokud soudem uložené ochranné léčení v ústavní formě, jež bylo uloženo vedle výkonu trestu, nebylo vykonáno před nástupem výkonu trestu, a s ohledem na kapacitu věznice je možné takové léčení v podmínkách výkonu trestu provádět, učiní věznice

²⁹ Šustrová, P. Účel specializovaných oddělení ve výkonu trestu odnětí svobody. Brno 2010, s. 41 – 42

opatření potřebná k tomu, aby s výkonem takového ochranného léčení bylo započato co nejdříve po nástupu výkonu trestu.

Pokud je třeba ve výkonu ochranného léčení v ústavní formě pokračovat i po propuštění z výkonu trestu, nebo nebylo-li ve výkonu trestu takové ochranné léčení zahájeno, věznice poskytne včas potřebné informace zdravotnickému zařízení, ve kterém se má ochranné léčení vykonávat. Je-li zajištěno zahájení nebo pokračování ve výkonu ochranného léčení bezprostředně po výkonu trestu, dodá dnem ukončení výkonu trestu Vězeňská služba odsouzeného do příslušného zdravotnického zařízení.

Nebylo-li v průběhu výkonu trestu ochranné léčení ukončeno a není-li zajištěn jeho další výkon ve zdravotnickém zařízení, zašle věznice zprávu o jeho dosavadním průběhu a výsledku soudu.³⁰

Specializované oddělení pro výkon ochranného léčení sexuologického

V českých věznicích se nachází pouze jedno specializované oddělení pro sexuální delikty a to ve věznici Kuřim. Bylo otevřeno v roce 1998 pro odsouzené s nařízenou ochranou sexuologickou léčbou ústavní (eventuálně ambulantní) za sexuálně motivovaný trestný čin. Je však určeno jen pro odsouzené umístěné do věznice s ostrahou a s trvalým pobytem na území České republiky.

Cílem tohoto oddělení je úspěšně a bezproblémově absolvovat uložený trest a zároveň zahájit ochrannou ústavní sexuologickou léčbu nařízenou soudem.

Oddělení úzce spolupracují s externími lékaři. Koncepce činnosti specializovaného oddělení vychází ze standardů léčebné péče ve specializovaných sexuologických pavilonech civilních psychiatrických léčeben a je modifikována pro vězeňské podmínky.³¹

Specializovaná pro výkon ochranného léčení protialkoholního a léčení patologického hráčství v ústavní formě

Cílem oddělení je snaha získat a umět aplikovat u odsouzených dovednosti, potřebné pro život usnadňující abstinenci. Zvládnout rozsáhlou škálu dovedností, týkajících se zvládnání rizikových duševních stavů a různých forem sebeovlivnění.

³⁰ Zákon 169/1999 Sb. §57 O výkonu trestu odnětí svobody

³¹ Jirků, M., Macků, R. Sexuologická léčba během výkonu trestu. Český vězeňství č. 3/2008, s. 15

Dalším cílem je přehodnocení vztahu k alkoholu, poznávání nového životního stylu a schopnost autoregulace ve vztahu k alkoholu.

Základem zacházení s těmito odsouzenými je režimově resocializační léčba s využitím adekvátních terapeutických technik (pracovní terapie, skupinová terapie, komunitní systém, individuální a skupinová psychoterapie, relaxační metody, řízené zájmové aktivity důraz je kladen na sportovní činnost).³²

Specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení patologického hráčství

V další části bakalářské práce bude podrobně popsáno toto specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického ve věznici Znojmo.

Tato oddělení se nacházejí:

ve **Věznici Znojmo** - léčba protitoxikomanická ve věznici s dozorem,

ve **Věznici Heřmanice** - léčba protialkoholní a léčení patologického hráčství ve věznici s ostrahou,

ve **Věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava - pro odsouzené ženy** - léčba protitoxikomanická, protialkoholní a patologického hráčství ve věznici s dohledem, dozorem a ostrahou,

ve **Věznici Rýnovice** - léčba protitoxikomanická ve věznici s ostrahou.³³

³² Potočník, P. Specializovaná oddělení výkonu trestu v současném systému. Břeclav 2010, s. 27

³³ Šustrová, P. Účel specializovaných oddělení ve výkonu trestu odnětí svobody. Brno 2010, s. 45

II. Praktická část

V teoretické části bakalářské práce je v úvodu popsána obecná drogová teorie a základní pojmy, které se slovem „droga“ souvisejí. Dále je pak popsána obecná drogová problematika a s tím spojená drogová kriminalita. V poslední části jsou popsána všechna současná specializovaná oddělení a konkrétní skupiny osob, pro které jsou oddělení zřízena.

Praktická část je věnována specializovanému oddělení protitoxikomanickému ve Věznici Znojmo. Je zde zahrnut popis, struktura a systém práce tohoto oddělení. Snahou práce je zjistit, zdali jsou splněny cíle, které si Vězeňská služba stanovila a nahlédnout do systému práce Vězeňské služby ČR a zmapovat, v jakých podmínkách se daří pomocí speciálních programů motivovat odsouzené k tomu, aby po propuštění z výkonu trestu vedli řádný život. V druhé části zjišťuji, jak drogová závislost ovlivňuje páchaní trestné činnosti u skupiny těchto osob a jak dokáže takto nastavený systém plnit princip resocializace a odhadnout jaká je úspěšnost léčby.

Metodologie:

Výsledky byly zpracovány na základě explorační metody rozhovoru s odsouzenými na specializovaném oddělení protitoxikomanickém ve Věznici Znojmo a na základě zjištěných poznatků byly vytvořeny kazuistiky. Záměrné rozhovory byly vedeny podle předem zvolených okruhů otázek zaměřených především na osobní a rodinnou anamnézu, vzdělání, zkušenost s drogou spojenou s páchaním trestné činnosti a na to, zdali si dovedou představit život bez drogové závislosti.

5. Specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického ve Věznici Znojmo

Dnem 13. 1. 2003 zahájilo ve znojemské věznici činnost nové specializované oddělení, které je zaměřeno na ochranné léčení (toxi). Cílem bylo vytvořit takové prostředí, kde konzumace drog nebude tolerována personálem ani vězni a odsouzený může kdykoliv požádat o pomoc.

Specializované oddělení je umístěno ve druhém patře věznice a je oddělením samostatným, úplně odděleným od ostatních prostor tak, aby drogově závislí odsouzení neměli možnost kontaktu s ostatními vězni. Součástí tohoto oddělení je místnost pro vychovatele, terapeutická místnost a jídelna, která slouží zároveň jako společenská místnost. Na oddělení se nachází také místnost pro rukodělné práce.

Odsouzení jsou umístěni na ložnicích po dvou. Na starosti je má tým specialistů, mezi nimiž je psycholog, psychiatr, terapeut a sociální pracovníce. Základem léčby je režimově resocializační léčba s psychoterapeutickými technikami se zaměřením na řešení závislostí trvalou abstinencí.

Do specializovaného oddělení jsou přednostně zařazováni odsouzení se soudně nařízenou léčbou v ústavní formě. Pokud jsou volná místa i po umístění výše uvedených odsouzených, může ředitel věznice, na základě vlastní žádosti odsouzeného a na návrh odborné komise, rozhodnout o umístění odsouzeného drogově závislého i bez nařízeného ochranného léčení. Podmínkou k tomuto umístění je určení diagnózy lékařem. Kapacita specializovaného oddělení je maximálně 22 odsouzených.³⁴

Jedná se o samostatné oddělení, kde je 11 pokojů po 2 odsouzených, společenská místnost kde se provádí ranní komunity, a další terapie v rámci terapeutického programu. Součástí Specializovaného oddělení je místnost pro individuální pohovory psychiatrem a specialisty pracovního týmu. Vychovatelé mají k dispozici vychovatelnu, kde se střídají na ranní a odpolední směny. V rámci oddělení je rovněž vyčleněn prostor pro malou posilovnu. Součástí oddělení je rovněž hygienické příslušenství.

³⁴ <http://www.vscr.cz/veznice-znojmo-98/aktualita-207/clanky-314/?dokumenty=5>

V průběhu roku 2009 byla 100% naplněnost a prošlo odd. 49 odsouzených. Odsouzení byli přijati na základě žádosti z jiných věznic, nebo na základě dispečera s GŘ VS ČR, při nástupu trestu. Doba pobytu na oddělení je zpravidla 1 rok, ten je rozdělen do IV. fází. Délka pobytu v jednotlivých fázích / adaptační, sebezpoznávací, léčebná a příprava na propuštění/ je individuální, záleží na posouzení pracovní – terapeutického týmu. U každého odsouzeného se přihlíží na vyjádření psychiatra, psychologa a délky výkonu trestu. Pokud je doba výkonu trestu kratší než 1 rok, jsou fáze upraveny individuálně. Vždy musí projít všemi fázemi, ovšem v kratší době. Na specializovaném oddělení je terapeutický program v rozsahu 21 hodin. Program se skládá s psychoterapie, fyzicky zátěžového programu, pracovní terapie, výchovně vzdělávacího programu, a rovněž ze sociálně právního poradenství.

5.1. Cíle specializovaného oddělení

1. Drogově závislým odsouzeným pomoci vytvořit společensky přijatelné způsoby řešení nejrůznějších životních situací.
2. Pokusit se vytvořit nový smysl života, naučit se zodpovědnosti k sobě samému.
- 3 Motivovat drogově závislé odsouzené stát se abstinentem a aktivně se zapojit do terapeutického programu specializovaného odd.
4. Ve specializovaném oddělení vytvořit takové prostředí, kde konzumace drog nebude tolerována personálem ani vězni.
5. Individuální pomoc odsouzeným.
6. Zlepšit vzájemnou komunikaci mezi odsouzenými navzájem.

5.2. Kritéria přijímání a vyřazování odsouzených

1. Do specializovaného oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického v ústavní a ambulantní formě jsou umisťováni odsouzení zařazení do věznice s dozorem.
2. Do specializovaného oddělení jsou přednostně zařazováni odsouzení se soudně nařízenou léčbou a to buď prostřednictvím dispečerského rozmisťování ihned po nástupu výkonu trestu, nebo na základě žádosti odsouzených.
3. Pokud se stane, že nebude kapacita specializovaného oddělení naplněna, může ředitel věznice na základě žádostí odsouzených a na návrh odborné komise rozhodnout o umístění odsouzeného drogově závislého i bez nařízení ochranného léčení / podmínkou je diagnóza lékaře/. Ve složení odborné komise je lékař, psychiatr, psycholog.
4. Při příjmu odsouzených, kteří byli na oddělení vybráni odbornou komisí, provede vstupní pohovor psychiatr a psycholog.
5. Po přijetí je každý odsouzený povinen seznámit se s léčebným a vnitřním řádem, což musí potvrdit podpisem. Do týdne od nástupu je odsouzený povinen vypracovat životopis.³⁵
6. Vyřazení ze specializovaného oddělení.

Odsouzený je vyřazen z oddělení rozhodnutím ředitele věznice na základě písemného návrhu odborné komise, pokud:

- a) dokončí časově limitovaný terapeutický program,
- b) u něho došlo k redukci projevů poruchy a náhledu na trestnou činnost, nebo je jeho psychický stav stabilizovaný na úroveň, která umožňuje zařazení do standardního

³⁵ Výroční zpráva o činnosti specializovaného oddělení Věznice Znojmo za rok 2009

oddělení výkonu trestu odnětí svobody a jeho další pobyt v oddělení by byl bezdůvodný,

c) podal vlastní žádost,

d) neplní nebo porušuje stanovený terapeutický program,

e) hrubě poruší ustanovení vnitřního řádu věznice,

f) byl ukončen výkon jeho trestu nebo byl přeřazen do jiného typu věznic.³⁶

5.3. Umístění a vybavení oddělení

Specializované oddělení je umístěno ve druhém patře věznice. Je samostatné, oddělené od ostatních prostor věznice. Drogově závislí odsouzení nemají možnost kontaktu s ostatními vězni. Jeho součástí je místnost pro vychovatele, terapeutická místnost, společenská místnost.

Ložnice jsou vybaveny vždy 2 lůžky. K vybavení dále patří stůl, židle, poličky a pro každého odsouzeného je zde skříňka na osobní věci. Ubytování je maximálně pro 2 odsouzené.

Společenská místnost je vybavena dřevěnými stoly, židlemi, barevnou televizí, DVD přehrávačem, ledničkou, vařičem.

Součástí specializovaného oddělení je umývárna, kde jsou zřízeny sprchové kouty. Sociální zařízení je na standardní úrovni.

5.4. Vnitřní diferenciac

Na specializovaném oddělení jsou odsouzení zařazeni do 4 na sebe navazujících fází.

I. fáze – adaptační: cílem je adaptace na podmínky specializovaného oddělení a včlenění do komunity

- doba trvání je 8 dní

- pobolené sledování televize Po. – Ne do 21,00 hod.

- cena nákupu maximálně do 200, - Kč

³⁶ Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky, č. 4, kterým se stanoví zásady pro zpracování a vydání vnitřního řádu věznice pro obviněné a vnitřního řádu pro odsouzené

- vypracování elaborátu na zadané téma

II. fáze – orientační: cílem je poznání vlastní osobnosti, příčin vzniku závislosti

- doba trvání je 12 týdnů
- zodpovědné plnění přidělené funkce
- vypracování měsíčně jednoho elaborátu
- povolené sledování televize Po. – Ne do 22,00 hod, So – do 24,00 hod.
- cena nákupu do 400, - Kč
- možnost prodloužení doby návštěvy

III. fáze – léčebná: cílem je získání náhledu na drogovou závislost, naučit se odmítat drogy, nové perspektivy

- doba trvání 12 týdnů
- vlastní přednášky
- patronát nad novým členem
- vypracování elaborátu
- aktivní součinnost s programem oddělení
- nákup do ceny 100, - Kč
- podílí se na řízení chodu komunity
- plnění všech povinností programu zacházení
- aktivní povolené sledování televize Po. – Ne 24,00 hod, So 01,00hod.

IV fáze – výstupní, neboli resocializační: Jedná se o přípravu klienta pro návrat do reálného života. Očekává se, že klient je příkladem pro nové příchozí, je jejich patronem

- pomoc ostatním odsouzeným
- vlastní přednášky dle zadaného tématu
- kreativní přístup k rozšiřování programu
- cena nákupu 100, -Kč
- možnost prodloužené návštěvy, dále návštěva s rodinnou mimo věznici (je třeba doporučení odborné komise)

Komunitní systém – složení komunity

Vedoucí komunity – předseda: 3 body

Mluvčí komunity, prostředník mezi komunitou a členy pracovního týmu (psychologem, vychovatelem, terapeutem, pedagogem) předkládá a podílí se na změnách denního režimu. Pomáhá rozdělovat jednotlivé úkoly a odpovídá za chod oddělení.

Zástupce vedoucího komunity – důvěrník: 3 body

Má na starost žádosti a připomínky odsouzených. Pomáhá předsedovi v jeho funkci a seznamuje nově příchozí s režimem na oddělení. Provádí denní bodování a kontroluje pořádek a čistotu na oddělení.

Sportovní referent: 2 body

Stará se a organizuje sportovní aktivity. Má na starosti sportovní nářadí a provádí instruktáž pro užívání posilovny.

Knihovník: 1 bod

Odpovídá za půjčování knih, kulturní aktivity, nástěnky, sestavení televizního programu.

Vedoucí rozcviček: 1 bod

Kontroluje účast na rozcvičkách, předcvičuje sestavy, odpovídá za udržování kázně a pořádku při rozcvičce.

Botanik oddělení: 1 bod

Odpovídá za květinovou výzdobu oddělení, estetizaci oddělení.

Vedoucí pracovní terapie: 2 body

Eviduje účast, odpovídá za včasné nástupy a docházku na pracovní terapii. Odpovídá za stav pracovních pomůcek a nářadí.

Vedoucí zájmového kroužku: 2 body

Vede zájmový kroužek. Provádí písemný záznam o každém jeho průběhu. Dělá si přípravu, pokud je potřeba. Rozsah minimálně 2 x týdně.

Patron: 1 bod

Pomáhá svěřenému odsouzenému snáze se včlenit do komunity, k postupnému zapojení do všech společných aktivit. Pomáhá s psychickou adaptací přechodu na komunitní systém specializovaného oddělení.

Bodovací systém na specializovaném oddělení

Body přiděluje tým 1 x týdně při shromáždění kolektivu

1 bod – úklid a pořádek na ložnicích

1 bod – kvalitní elaborát, zvláště kvalitní deníkový zápis, pomoc na komunitě

2 body – vysoce kvalitní samořídící program vyžadující dlouhodobou přípravu, mimořádná

iniciativa

3 body – příkladný čin

Bodování jednotlivých funkcí dle složení komunity

-1 bod – pozdní příchod na společné akce, nepořádek v osobních věcech

-2 body – neúčast na akcích, kouření v nedovolených prostorách, nahlížení do cizích deníků

-3 body – vynášení informací s komunity, agresivní chování, krádež, porušení abstinence.³⁷

Vyhodnocování práce jednotlivých členů speciálního oddělení probíhá každé pondělí při ranní komunitě. Členové dostávají přidělené body, maximálně v každé aktivitě 3 body, pokud neplní svoje povinnosti, jsou jim body strhovány. Při závažnějším porušení pravidel komunity, či neplnění funkce, mohou být odsouzení penalizováni a udělen jim kázeňský trest. Jednou měsíčně je shromáždění komunity a jsou hodnoceny jednotlivé funkce, které odsouzení dostávají přiděleny. Rovněž jsou celým pracovním týmem zařazovány do určitých fází. Změna funkcí probíhá jednou za 2 měsíce, aby žádný odsouzený nebyl zvýhodněn a každý se naučil zodpovědnosti za ostatní členy komunity. Jednou měsíčně si odsouzení dávají předsevzetí na další měsíce, rovněž to je zařazeno do hodnocení odsouzených. Na specializovaném oddělení

³⁷ Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené k výkonu trestu do věznice s dozorem pod č. j.: 168/55/2007-50/308

probíhají 2 x ročně aktivity odsouzených s vedením Věznice Znojmo. V roce 2009 se ho účastnil ředitel a jednou náměstek ředitele.

Personální zabezpečení

Zodpovědnost za činnost specializovaného oddělení má vedoucí oddělení výkonu vazby a trestu.

Vedoucí specializovaného oddělení – má na starosti vedení psychoterapie

- je garantem odborné části terapeutického programu

Ostatní pracovníci: 1 x Pedagog – 2 hodiny týdně, 2 hodiny skupinová výchovná terapie, 2

hodiny individuální pohovory

1 x Sociální pracovníce – 2 x – 2 hodiny týdně, 2 hodiny skupinové Sociální poradenství, 2 hodiny individuální pohovory

1 x vychovatel – terapeut – vedení psychoterapie, garant zátěžového

Programu, pracovní terapie

2 x vychovatelé

Externě: 1 x psychiatr – 2 x 3 x týdně v rozsahu 3 až 4 hodin

5.5. Zásady při zpracování programu zacházení

Základem léčby je režimově resocializační léčba s psychoterapeutickými technikami (komunita, skupinová a individuální psychoterapie, relaxace, fyzicky zátěžový program, arteterapie, muzikoterapie, pracovní terapie, racionální terapie, relaxace). Vše se zaměřením na získání náhledu na drogovou závislost, na sebepoznání, vytvoření základních sebeobslužných návyků s jejich zafixováním. Zlepšení interpersonálních vztahů a příprava návratu do příslušného sociálního prostředí s trvalou abstinencí.

Snahou je dodržet:

- individuální přístup
- motivaci
- cílevědomost
- získání zpětné vazby
- komplexnost posouzení

V rámci terapeutického programu je odsouzeným poskytována specializovaná péče.

Komunita odsouzených

Každý den začíná komunitní sezení, které má za účel vyhodnocení předešlého dne, řešení aktuálních problémů, projednání připomínek jednotlivých členů komunity, seznámení se s programem na stávající den.

Skupinová psychoterapie

V práci s odsouzenými jsou využívány různé skupinové techniky, které jsou stěžejním prostředkem k působení na změnu postojů a vytváření motivace k aktivní činnosti a hlavně k dlouhodobé abstinenci.

Psychoterapii mají odsouzení v průběhu týdne 2 x 1 hodinu, při které jsou rozděleni do dvou skupin a to odsouzení v I. a II. fázi (adaptace a sebepoznávání) tuto skupinu vede psycholog a III. a IV. fázi, kterou vede vychovatel-terapeut. Psychoterapie I. fáze, směřuje k získání náhledu na příčiny, proč jsem začal brát drogy, co jsem schopen udělat pro to, abych po návratu domů se zapojil do běžného života bez nich. Ve II. fázi sebepoznávání se snaží poznat svoje přednosti, III. fáze je zaměřena na odmítání drog, a získat náhled jak se správně zachovat při relapsu. Poslední IV. fáze připravuje odsouzenému program po návratu domů. Další součástí psychoterapie je tzv. komunikativní hodina, která je soustředěna na výcvik odsouzených v komunikaci, asertivním chování a dovednosti, jak se v životě prosadit. Jednou týdně je hodina nácviku relaxačních technik. Jedna technika na uvolnění napětí či stresu se využívá boxování do pytle na základě techniky p. Knoblocha v rámci integrované psychoterapie. Většinou je u psychoterapie využívána metoda skupinové psychoterapie a různých psychoterapeutických technik jako je např. psychohry, transakční analýza, psychodrama, hierarchie potřeb, hodnot, arteterapie.

Individuální psychoterapie

V práci s drogově závislými je potřeba respektovat také individualitu osobnosti. Individuálně hledat všechny možné alternativy, které vedou ke změně postojů a životních hodnot.

Fyzicky zátěžový program

Další součástí terapeutického programu je „fyzický zátěžový program“ který pomáhá odbourávat napětí a agresivitu u drogově závislých odsouzených.

Vede jej terapeut a skládá se z povinné každodenní ranní rozcvičky, 3 x 2 hodiny týdně zátěžový program, který se skládá z půlhodinové rozcvičky a dalších tělovýchovných disciplín, míčových her a podobně. V odpoledních hodinách je tento program doplněn kondičním posilováním v posilovně. Účast všech členů je povinná.

Pracovní terapie

Je založena na plnění každodenních povinností v rámci výkonu trestu – úklid oddělení, prostor věznice, plnění přidělených funkcí. Vytváří u odsouzených pocit zodpovědnosti a dále prospěšnosti pro chod věznice.

Terapeut vede pracovní terapii v rozsahu minimálně 2 x 2 hodiny, která vychází s potřeb věznice. Odsouzení ze specializovaného oddělení lepí sáčky pro potřebu zdravotního oddělení a správního oddělení, dále provádí úklidové práce, práci v keramické dílně a pěstují zeleninu ve sklenících. Rovněž jsou zapojeni do oprav prádla a oblečení odsouzených. V rámci pracovní terapie odsouzení pro VZP kompletují cyklo-lékárničky. Věznice spolupracuje se státními institucemi, kde odsouzení vypomáhají, např. s účastí při rekonstrukci prostor na Finančním úřadě a přemístění Katastrálního úřadu.

5.6. Terapeutické programy pod vedením specialistů na oddělení TOXI

Speciální pedagog

Je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u svěřených odsouzených odbornou úroveň realizace programu zacházení a vnitřní diferenciacce. Speciální

pedagog je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti pedagogických aspektů výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (odsouzených i zaměstnanců). Speciální pedagog plní při práci s odsouzenými samostatně a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly.

a) Vede osobně podle svého odborného zaměření nejméně jednu průběžnou aktivitu programu zacházení z oblasti speciálních výchovných nebo vzdělávacích aktivit a zajišťuje k tomu nezbytnou dokumentaci.

b) Usměrnjuje metodicky v rámci své odbornosti vychovatele a pedagogy volného času v oblasti přípravy a vedení jednotlivých aktivit.

c) Zúčastňuje se aktivně jednání poradních orgánů ředitele věznice včetně poradny drogové prevence (odborných komisí), předkládá odborná stanoviska k přeřazování odsouzených v rámci vnitřní diferenciaci, v návaznosti na změny v chování a jednání jemu svěřených odsouzených navrhuje umístění odsouzených do krizového, výstupního, specializovaného oddělení, oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a do bezdrogové zóny.

d) Provádí orientační pedagogické pohovory z podnětu odsouzených, zaměstnanců nebo na základě vlastních poznatků, poskytuje poradenskou pedagogickou pomoc v souladu s povahou daného případu a podmínkami, zabezpečuje individuální pedagogickou péči o odsouzené, kteří jsou v krizových psychických stavech.

Podílí se na terapeutickém programu 2 hodiny týdně. Jeho aktivity jsou zaměřeny hlavně na vzdělávací výchovnou činnost. Osobně vede vzdělávání v českém jazyce a to rozbor mluvnice českého jazyka a literární činnost odsouzených, formou elaborátu na jim zadávaná témata s oblastí jejich rodného bydliště. Dále rozšíření znalosti v historii, zeměpise, politický přehled a jiných přírodních vědách.

Pedagog volného času na specializovaném oddělení

Základním úkolem pedagoga volného času je realizace individuální a skupinové, zájmové a sebeobslužné, eventuálně podle odbornosti a kvalifikace i terapeutické, zejména rukodělné, sportovní a kulturní činnosti s odsouzenými.

Pedagog volného času plní při práci s odsouzenými samostatně a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly.

- a) Podílí se na přípravě a realizaci zacházení s odsouzenými.
- b) Vede osobně nejméně čtyři průběžné aktivity programů zacházení, rozložené v celém průběhu týdne, včetně dnů pracovního volna a klidu.
- c) Organizuje a realizuje pro odsouzené ve spolupráci s ostatními zaměstnanci oddělení hromadné akce volnočasového charakteru.
- d) Sleduje kvalitu účasti odsouzených v programu zacházení a změny v jejich chování, informuje ostatní zaměstnance o důležitých skutečnostech.
- e) Podílí se v rámci své odbornosti na zpracovávání průběžného hodnocení programu zacházení odsouzených a hodnocení zasílaných věznicí příslušným orgánům.

Sociální pracovníce

Podílí se na programu rovněž 2 hodin týdně. Sociální pracovník je odborný zaměstnanec oddělení, jehož hlavním úkolem je samostatné zajišťování sociální práce, dále je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti sociálně právních aspektů výkonu vazby a výkonu trestu a v oblasti přechodu vězňených osob do řádného občanského života.

- a) Podílí se na vytváření koncepce zacházení s vězňenými osobami
- b) Vypracovává sociální anamnézu, sociální diagnózu a doporučení k programu zacházení v příslušné části komplexní zprávy.

c) Spolupracuje s příslušnými orgány sociálního zabezpečení.

d) Osobně vede průběžnou aktivitu programu zacházení, a to převážně v oblastech skupinového sociálního poradenství a v oblastech zájmových aktivit vedoucích k získání sociálních dovedností vězňů.

e) Je garantem kontinuální sociální práce, v jejím rámci udržuje přímé pracovní kontakty s orgány státní správy, církvemi, charitativními a zájmovými občanskými sdruženími, a to jak v místě věznice, tak i podle potřeby v místě trvalého pobytu vězně.

f) V souladu s příslušnými předpisy podává návrh výše sociální výpomoci při výstupu z výkonu trestu.

Zaměřuje se hlavně na informace a poučení odsouzených v oblasti sociální problematiky. Seznamuje odsouzené s novými zákony a platnými právními předpisy. Vede je k získání náhledu na povinnost pracovního zařazení po výkonu trestu. Seznamuje je jak napsat životopis, jak se ucházet o pracovní místo. Vede je k získání větší odpovědnosti po výkonu trestu. V rámci extramurálních aktivit chodí odsouzení navštívit pod vedením sociální pracovnice Úřad práce, Městský úřad – 10 odsouzených. Ve spolupráci s vedením Dětského domova realizovalo v roce 2009 vánoční besídku 10 odsouzených.

Práce vychovatele na specializovaném oddělení

Vychovatel je členem týmu, jehož základním úkolem je komplexní výchovná, vzdělávací, diagnostická a preventivní činnost zaměřená na celkový rozvoj osobnosti a na socializaci, resocializaci a reedukaci včetně cílených opatření k optimalizaci vzdělávacího procesu odsouzených a realizaci protidrogové prevence v rámci věznice. Vychovatel je metodicky usměřňován speciálním pedagogem.

Vychovatel plní při práci s odsouzenými samostatně a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly.

a) Zná osobně a pedagogicky usměřňuje jemu svěřené odsouzené, zná sociální vztahy a skupinovou atmosféru v přidělené skupině.

b) Zúčastňuje se aktivně jednání poradních orgánů ředitele věznice (odborných komisí) a veřejného zasedání soudu projednávajícího podmíněné propuštění nebo přeřazení odsouzeného do jiného typu věznice.

c) Vede osobní karty odsouzených, provádí průběžné zápisy postihující probíhající naplňování účelu výkonu trestu u odsouzeného.

d) Podílí se na hromadně organizovaných akcích, dbá na kázeň odsouzených, na pořádek a upravenost ubytovacích prostor a motivuje odsouzené k přiměřené estetické úpravě.

e) Realizuje svěřenou kázeňskou pravomoc, zpracovává návrhy na přerušení výkonu trestu, povolování volného pohybu mimo věznici, dočasného opuštění věznice, účasti odsouzených na akcích mimo věznici, návštěv bez zrakové či sluchové kontroly a přeřazování odsouzených do jiného typu věznice nebo jejich přemístění, podílí se na výběru odsouzených k zařazení do práce.

f) Vede osobně podle svého odborného zaměření na základě zpravidla dvě průběžné aktivity programů zacházení, rozložené podle potřeby v průběhu celého týdne včetně dnů pracovního volna a klidu, a zajišťuje k tomu nezbytnou dokumentaci.

g) Zpracovává, na základě vyhodnocení jednotlivých aktivit programu zacházení odbornými zaměstnanci a celkového přístupu odsouzeného k naplňování účelu výkonu trestu, průběžná hodnocení programu zacházení a předkládá návrhy hodnocení zasílaných věznicí příslušným orgánům.

Terapeutický program zahrnuje rovněž různé zájmové aktivity pod vedením vychovatelů, které odsouzeným dávají možnost a příklad jak vyplnit volný čas v rámci pobytu ve výkonu trestu, ale hlavně po návratu domů. Což je, jak bylo výzkumy zjištěno, velmi důležité. Na základě individuálního výběru si odsouzení povinně vyberou minimálně 2 zájmové volno časové aktivity. Jedna z nich je práce na PC – naučit se základům na počítači. Této aktivitě se průměrně věnuje 95 % odsouzených. Velký zájem bývá rovněž o kroužek – autoškoly 65 %, sportovní míčové hry, kde bývá účast 90 %, ping-pong 20 %, šipky 80 %. Většinou bývá 2 do roka uspořádána soutěž,

nebo turnaj, a to někdy v rámci specializovaného oddělení, nebo celo vězeňský. Na specializovaném oddělení je nakoupeno 5 akvárií a pod odborným vedením vychovatele se mohou odsouzení, kteří mají zájem, průměrně se jedná o 60 % účast této zálibě věnovat. Další zájmové kroužky jsou výuka německého, nebo anglického jazyka účast 5 %. Dále probíhají kroužky zeměpisné historie, biologický většinou se jedná již o menší počet zájemců tak kolem 5 %. V roce 2009 dále pod vedením vychovatelů navštívilo 15 odsouzených Národní park Podyjí. V tomto období byli odsouzení v rámci kulturně historického poznávání města na prohlídce kostelů, hradů a dalších významných památek – účast 16 odsouzených. Součástí biologického kroužku byla návštěva ZOO koutku hendikepovaných dravců účast 5 odsouzených. V rámci tvořivosti je na specializovaném oddělení založen hudební kroužek, který si pro druhé spolu odsouzené připravili 3 x v roce hudební vystoupení. Rovněž odsouzení nacvičují vánoční pásmo písní, koled a soutěží pro Dětský domov ve Znojmě. V rámci tvořivosti vymalovali v roce 2009 vycházková dvory. V tomto období také vyzdobili obrázky jídelnu pro odsouzené a tak zlepšili a zkulturnili prostředí věznice.

Vzhledem k tomu, že se jedná o specializované oddělení soudněm nařízenou ústavní a ambulantní léčbou je součástí oddělení psychiatr. Ten dochází 2x týdně v rozsahu 6 hodin a každým odsouzeným provádí individuální pohovor. V případě potřeby, je možno provést pohovory častěji.

Individuálním pohovorů se každý člen pracovního týmu věnuje na základě požadavků odsouzených.

Veškerou kontrolní činnost, ale i odbornou pomoc zastřešuje supervize klinického psychologa. V roce 2009 navštívil klinický psycholog speciální oddělení 2 x a měl pohovor s odsouzenými. Provedl kontrolu terapeutického programu a dle možnosti a zájmu rozhovory s členy pracovního týmu oddělení. Podle potřeby jej může navštívit i sám v průběhu roku a rozebrat svůj profesní problém.³⁸

Výsledky výzkumu:

V této části jsem zjišťoval, zdali jsou splněny cíle, které si Vězeňská služba České republiky uložila v oblasti protidrogové politiky.

³⁸ Výroční zpráva o činnosti specializovaného oddělení Věznice Znojmo za rok 2009

Drogově závislým odsouzeným je vytvořeno takové prostředí, kde je zajištěno omezením přísunu drog. Klientům je poskytováno poradenství, které je zajištěno odborným personálem za pomoci léčby psychoterapeutickými technikami. Mohou se zúčastňovat komunity, skupinových, ale i individuálních terapií. Zajištěny jsou fyzické zátěžové programy a pracovní terapie. Programy jsou zaměřeny tak, aby odsouzený získal náhled na drogovou závislost a byl schopen návratu do příslušného sociálního prostředí.

6. Kasuistiky

Kasuistika – č. 1

Osobní anamnéza: Václavovi je 24 let. Pochází z dělnické rodiny. Rodinné prostředí nebylo klidné a uvádí časté hádky otce s matkou. Rodiče se rozvedli v jeho 12 letech a asi do 10 let byly hádky doma časté. Po rozvodu rodičů zůstal v péči matky, ale stýká se s oběma rodiči. Do školy šel v 6 letech věku, absolvoval 9 tříd s průměrným prospěchem. Ve škole míval dvojky a trojky. Ročník nikdy neopakoval, měl pouze snížený stupeň z chování pro drobné klukoviny. V dětském výchovném ústavu byl od svých 14 let do 18 let v Pšově, okr. Poděbrady. Nedoučil se v oboru pekař, když skončil v 2. ročníku. Poté pracoval jako technik u lesů v Kokoníně, kde byl asi ½ roku. Poté byl zaměstnán jako číšník na hotelech. Vystřídal asi 8-9 zaměstnavatelů. Naposledy byl zaměstnán v Harrachově na hotelu Sport Čermák. Je formálně ženatý. Pomohl kamarádce, aby mohla dostat pobytové vízum. Žije u matky a je bezdětný. Známost má a přítelkyně ho navštěvuje i zde ve vězení. Uvádí, že se jedná o perspektivní dlouhodobý vztah, který trvá již 3 roky. Na dotaz, kdy začaly, jeho návykové stavy uvádí, že již na základní škole kouřil 20 cigaret denně. Od svých 16 let začal konzumovat s kamarády alkohol a na posezení vypije 6-7 piv. Opilý bývá spíše po vodce. K tomu uvádí, že pod vlivem alkoholu se nikdy nedopustil trestné činnosti. S pervitinem začal asi v osmnácti letech. Nejprve šňupáním, pak si píchal 3-4x denně. Marihuanu už v posledním roce nekouřil. Nyní mu vyhovoval hlavně pervitin. Poprvé byl trestán ve svých 18 letech pro trestný čin majetkového charakteru. Za tento trestný čin byl odsouzen na 2 roky podmíněně. Podmínku porušil a byl za stejný trestný čin majetkového charakteru odsouzen nepodmíněným trestem. Uvádí, že nyní se rozhodl s drogami přestat. Na drogách už ho nic neláká. „*Dřív jsem byl závislý a snažil se sehnat peníze, ale nebyl jsem schopen pracovat a byl neustále pod vlivem drog. Na těch drogách je to člověku jedno.*“

Léčba: V současné době je Václav ve výkonu trestu na specializovaném oddělení protitoxikomanickém. Aktivně se účastní programu zacházení. Ve výkonu trestu se projevuje jako povahově klidný a tak se i chová ve vztahu k ostatním lidem. Uvádí, že

je spíše samotář, ale někdy i společenský. Takový obojí, podle nálady. Uvědomuje si příčinu páchaní trestné činnosti a hledá motivaci a důvod k tomu, aby po propuštění abstinovat. Program zacházení na specializovaném oddělení hodnotí pozitivně a velice ho baví sportovní aktivity. Na dotaz, zdali si dokáže budoucnost představit bez drogové závislosti, odpovídá kladně. Po propuštění z výkonu trestu by si chtěl najít práci, usadit se a s družkou založit rodinu. Díky tomu že je ve výkonu trestu, zbavil se závislosti a po propuštění si chce najít psychologa, aby mu pomohl postavit se na vlastní nohy.

Prognóza: Odsouzený si je svých problémů vědom. Náhled na svoji trestnou činnost prozatím postupně získává. Prognóza směřování odsouzeného však nelze nyní objektivně posoudit. Z hlediska rizika možné recidivy lze konstatovat, že pokud se odsouzený nevyrovná se závislostním chováním, je zde velká míra pravděpodobnosti recidivy trestné činnosti v chování odsouzeného. Do značné míry zde bude hrát roli rodinné zázemí, do kterého se bude odsouzený vracet.

Kasuistika – č. 2

Osobní anamnéza: Petrovy je 30 let. Uvádí, že do rozvodu rodičů v jeho třinácti letech vyrůstal spolu se 4 sourozenci v komplexní rodině. V kontaktu s nimi již není, a ani neví, kde bydlí a co dělají. Po rozvodu rodičů byl vychováván matkou, která na výchovu nestačila. Pro poruchy chování byl ve svých čtrnácti letech umístěn do DD a následně do DM do svých osmnácti let. Vychodil zde 8 tříd ZŠ a vyučil se boru zedník. K tomu uvádí, že pracoval, kde se dalo. Pracoval také v Anglii. V tomto oboru pracoval i před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzený je svobodný a uvádí, že má dceru Terezu. Zkušenosti s psychoaktivními látkami získal již ve svých 12 letech, kdy požil alkohol. Ve 13 letech začal kouřit konopí a sám uvádí, že ho nepovažuje za škodlivé. V 17 letech hodně pil a užíval především nitrožilně pervitin. Léčil se na psychiatrii v Opavě, kde po 4 týdnech sám odešel. Prošel i detoxem. Ve svých 18 letech byl poprvé soudně trestán a to pro násilnou trestnou činnost. Na otázku, co bylo důvodem páchaní trestné činnosti, odpovídá, že drogy. V té době míval psychické potíže, se kterými souvisely problémy s poruchou spánku, a často býval podrážděný. *„Jsem si vědom, že v některých situacích jedním agresivním stylem.*

Snažím se ale na sobě pracovat.“ Při dotazu na rodinu uvádí, že vztahy v rodině vidí hodně problémové a dokonce mu byl soudem uložen zákaz styku s dcerou.

Léčba: V současné době je Petr ve výkonu trestu na specializovaném oddělení protitoxikomanickém kde se po příchodu zapojil do komunity. Jmenovaný trpí poruchou osobnosti. Je emočně nestálý. V kontaktu s ostatními u něho dochází k impulzivnímu chování. Často u něj dochází k výbuchům vzteku a násilí i jiného nebezpečného a ohrožujícího chování. Zvláště v případech kdy se mu oponuje, nebo je kritizován. Při použití alkoholu nebo drogy se agresivita v rámci uvedené poruchy osobnosti stupňuje. Emočně je labilnější, v zátěžích však značně podléhá emocím. Introvert s menší potřebou společnosti druhých, uzavřenější, méně sdílný. Příliš orientován na sebe a uspokojování vlastních zájmů bez ohledu na druhé. Snaží se o sebeprosazování. Na dotaz, zdali si dokáže budoucnost představit bez drogové závislosti, odpovídá kladně, ale ne příliš přesvědčivě. Dále uvádí, že po propuštění chce splatit všechny své dluhy a nechal si udělat splátkový kalendář. Svoji budoucnost vidí v Anglii, kde jak říká „*chci začít znovu.*“

Prognóza: Náhled na svoji trestnou činnost odsouzený prozatím nezískal. Z hlediska rizik možné recidivy lze konstatovat, že se jedná o jedince, jehož motivace k vedení řádného života v budoucnu je ze závadového jednání a chování. Přílišná agrese v jednání odsouzeného mnohdy zapříčiněná závislostí na drogách. Rizikem do budoucna může být negativní finanční situace, nedostatečná sebereflexe vlastního chování ve vztahu k ostatním lidem.

Kasuistika – č. 3

Osobní anamnéza: Milanovy je v současné době 26 let. Vyrůstal v komplexní rodině. Má bratra Lukáše. S rodinou ve výkonu trestu udržuje kontakt. Absolvoval 9 tříd základní školy. Vyučil se sklářem a krátce v profesi působil. Uvádí, že v období vzdělávání měl výchovné problémy. Již v 16 letech měl problémy s návykovými a s tím byli spojené drobné krádeže. Byl umístěn v psychiatrické léčebně Lnáře k detoxifikaci od pervitinu. Potom následovala ústavní výchova, kterou absolvoval do 18 let v zařízení Poklad u Kamenického Šenova. Ústavní výchovu dostal proto, že detoxu ve Lnářích

utekl. Pak se již nikde neléčil ani ambulantně a ani nebyl nikde hospitalizován. Žádná léčba mu nebyla uložena ani o žádnou nežádal. Po skončení této výchovy uvádí, že se mu nepodařilo najít práci a byl živen rodiči. Znovu ale došlo ke spáchání deliktu a byl podmíněně trestán. Podmínku porušil a šel do výkonu trestu na 6 měsíců. V současné době je podruhé ve výkonu trestu. Na dotaz, zdali užil jiné psychotropní látky nebo alkohol uvádí, že má zkušenosti pouze s pervitinem, který si aplikoval nitrožilně, nemá ani problémy s alkoholem, protože je skoro abstinent. Uvádí také postupné stupňování dávek až k aplikaci 0,5 gramu vícekrát denně. V této souvislosti uvádí, že zažil paranoidní stavy až k toxické psychóze, kdy svému okolí hlásil pronásledování. Také že nikdy nevyhledával žádnou odbornou pomoc. Také připouští, že se zabýval a byl postihován i za výrobu. Vždy údajně pro svoji potřebu a nebyl stíhán jako dealer. Při dotazu zdali má partnerku odpovídá „*partnerku mám, ta je ale čistá.*“ Má výhrady k jeho vztahu k droze, on ale stejně nepřestal.

Léčba: Nyní má Milan za sebou čtyři měsíce léčby na specializovaném oddělení výkonu trestu. Jmenovaný jeví známky problémového vývoje, kdy jsou přítomny zjevné známky nestálosti, nezdrženlivosti, opakování postižitelného jednání a chování. Nejeví významnější známky narušení kognitivních funkcí a poznávacích schopností vlivem psychotropní látky. Na dotaz, zdali si dokáže představit budoucnost bez drogové závislosti, odpovídá, že u něj neustále převažuje kladný vztah k droze. Uvádí, že po výkonu trestu se k droze nejspíš vrátí. Uvědomuje si také, že zde nastává problém opakování deliktů spojených s abuzem psychotropních látek.

Prognóza: Odsouzený získal náhled na svoji trestnou činnost a svých problémů si je vědom. Vnímá je správně, chce je řešit a dokáže identifikovat své problémy. V zájmu odsouzeného je důležitá dlouhodobá abstinence. V případě nespolupráce pacienta je léčení nemožné. Riziko do budoucna je tak spojeno s otázkou užití psychotropní látky.

Kasuistika – č. 4

Osobní anamnéza: Marek má 32 let. Uvádí, že jeho rodina je spořádaná a že jeho rodičům (konkrétně otci) záleželo na tom, aby se zbavil drogového problému. Vyrůstal se dvěma sourozenci v Čelákovicích. Je svobodný a bezdětný. Absolvoval

povinnou školní docházku – 8 tř. Základní školy. Pokračoval v absolvování Středního odborného učiliště – obor „strojní technik“, které řádně dokončil. Pokračoval studiem „chemický laborant“. Po škole uvádí, že pracoval jako pracovník v lékárně, číšník, ošetřovatel a také jako zedník. Při dotazu na první zkušenosti s drogou uvádí, že již v 16 letech měl rozsáhlé zkušenosti v oblasti zneužívání pervitinu. Uvádí množství 2,0g týdně. Má také zkušenosti s užíváním dolzinu. V otázce užívání alkoholu se odsouzený vyjadřuje, že ten konzumoval často. Je také silný kuřák. Uvádí také částečnou závislost na výherních automatech v kombinaci se závislostí drogovou. Hlavní příčinu v páchání trestné činnosti odsouzený spatřuje v drogové závislosti a ve snaze získat, či vynutit si finanční prostředky na nákup drog. V minulosti se dopouštěl především majetkové trestné činnosti a již dvakrát byl ve VTOS – ve Věznici Jiřice. Jako příčinu rovněž označil i své odborné vzdělání – chemická průmyslová škola - laboratorní technik – pracoval v lékárně a měl přístup k léčivům, ze kterých vyráběl drogy a dále je prodával. Byl opakovaně soudně trestán a to od roku 2002 (nedovolená výroba a držení drog, porušování domovní svobody, nesplnění VPP, krádež).

Léčba : V současné době je Marek ve výkonu trestu na specializovaném oddělení protitoxikomanickém ve Věznici Znojmo kde se účastní programu zacházení. Při rozhovoru se projevuje jako utlumený, pohyby nejprve pomalé, skleslé, po chvíli reaguje na trestnou činnost živěji a impulzivněji, avšak vše v normě. V kolektivu spoluodsouzených vystupuje klidně. Jedná se o kriminálně narušenou osobnost s asociálními známkami poruchy chování. Osobnost, která byla v minulosti několikrát soudně trestána. Vzhledem k tomu, že u odsouzeného jde o závislost na pervitinu a že v rámci této závislosti navozuje stavy, v nichž bývá nebezpečný pro společnost je umístěn do ochranného léčení protitoxikomanického a to formou ústavní. Problém však je v tom, že se odsouzený jeví jako neléčitelný. Nejeví se schopným plnit terapeutický program. Lze však očekávat, že dlouhodobá izolace od drog by mu mohla pomoci. Po propuštění na svobodu musí prokázat dobrou vůli a dodržovat bezdrogovou dietu. Na dotaz, zdali si dokáže, budoucnost představit bez drogové závislosti odpovídá, že „jde jen o vůli a já si určitě zase něco dám.“ Z hlediska rizika možné recidivy lze konstatovat, že dokud se odsouzený nevyrovná se závislostí, je zde velká míra pravděpodobnosti recidivy trestné činnosti v chování odsouzeného.

Prognóza: Rizikem do budoucna může pro odsouzeného být negativní finanční situace. Nedostatečná sebereflexe vlastního chování ve vztahu k ostatním lidem. Neuvědomění si rizik svého závislostního chování. Závadové chování je spojeno především s užíváním psychotropních látek. Pokud odsouzený neodstraní závislost na drogách je zde předpoklad, že se bude dále dopouštět trestné činnosti.

Kasuistika – č. 5

Osobní anamnéza: Romanovi je 24 roků. Dětství prožil jen s matkou a sestrou, která je starší. Jeho otec o ně nejevil nikdy zájem. Roman tvrdí, že matka byla alkoholička a na výchovu dětí nestačila. On i jeho sestra byli vždy problémoví a museli být pod dohledem sociální pracovnice. Uvádí, že do školy chodil nerad a také tomu odpovídali výsledky. Jednou opakoval ročník a to v 7 třídě. Při dotazu na zájmy udává, že nikdy žádné neměl. Již ve 13 letech kouřil s a pil alkohol. Později začal zneužívat i pervitin, který si po rozpuštění aplikoval intravenózně. Matka byla v jeho 14 letech odsouzena za krádež a on i se sestrou skončili na 3/5 roku ve výchovném ústavu. Jak tvrdí, díky tomu se alespoň vyučil zedníkem. V 18 letech se vrátil k matce. V té době už pravidelně užíval pervitin. Množství se záviselo na situaci – „kolik a jak kdy sežene“, denně mu stačilo 500 mg. Peníze získával krádežemi, takže záznamy v jeho trestním rejstříku se hromadily. Svůj první trest odnětí svobody v délce trvání jednoho roku vykonal v 19 letech. Po návratu z vězení se nic nezměnilo, opět byl závislý na drogách, nepracoval a kradl. Popisuje, že po pervitinu například dva týdny nespal a po jeho aplikaci zažíval i halucinace. Denní dávka se již vyšplhala na 1gram. Petr se nikdy nepokoušel přestat brát drogy, měl nařízenou ambulantní léčbu, na kterou však vždy docházel jen sporadicky. Na dotaz, jaké jsou důvody jeho jednání, odpověděl: „*Drogy mě pomáhaly uniknout z reality. Můj život nikdy za nic nestál a já neměl motivaci k tomu, abych přestal fětovat.*“ Petr neměl nikdy vážný vztah s dívkou, vždy šlo jen o příležitostné známosti na diskotékách.

Za opětovné krádeže a omezování domovní svobody byl odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roky s nařízenou ústavní protitoxikomanickou léčbou.

Léčba: Momentálně má Petr za sebou čtyři měsíce léčby na oddělení toxikologie ve Věznici Znojmo. Účastní se programu zacházení, ve kterých není příliš aktivní a neustále hledá motivaci k tomu, aby po propuštění z výkonu trestu abstinovat. Na dotaz, zdali si uvědomuje příčinu svého patologického chování, uvádí, že již příčinu našel a uvědomuje si všechny negativní důsledky svého chování. Je však v druhé – orientační fázi vnitřní diferenciaci léčby. A to z důvodu, že nemá pocit viny za svoji trestnou činnost. Jedná se o nevyzrálou neurotickou osobnost s nižším intelektem, která si své jednání jednoduše racionalizuje. Léčbu ve věznici hodnotí pozitivně. Uvádí, že je sportovně založen a tudíž ho baví sportovní aktivity. Na dotaz, zdali si dokáže představit život bez drog, odpovídá kladně, ale nepřesvědčivě. Petr vnímá léčbu jako nutnost a nevidí v ní prostředek k tomu, aby se resocializoval a vedl lepší život. Na dotaz „jak vidí svojí budoucnost“ uvádí, že po propuštění se chce vrátit k matce. Pokusí se najít stálou práci a založit rodinu.

Prognóza: Odsouzený získal náhled na svoji drogovou závislost a je si příčiny svých problémů vědom. Postrádá schopnost sebereflexe a nemá pocit viny za svoji trestnou minulost. Je zde ale předpoklad, že se odsouzený bude znovu dopouštět trestné činnosti. Nutná je úplná izolace od drog, se kterou je spojeno závadové chování.

Výsledek průzkumu:

Cílem průzkumu bylo zjistit, jaký vliv má drogová závislost na pachatelích trestných činů a jak úspěšná je resocializace odsouzených po propuštění z ústavní léčby ve výkonu trestu.

Z výsledků vyplývá, že drogová závislost výrazně ovlivňuje páchaní trestné činnosti u skupiny těchto pachatelů. Páchaní trestných činů bývá spojeno s dobou intoxikace, nebo abstinenčním syndromem. Nejčastěji jde o trestné činy mravnostní, výtržnictví a majetkové povahy

Díky získaným informacím se úspěšnost resocializace odsouzených po propuštění z výkonu trestu dá jen obtížně odhadnout. Je pouze malá zpětná vazba o tom, jak je, či

není úspěšný klient po propuštění z léčby. Úspěšnost se tak dá odhadnout pouze podle opětovného páchaní trestné činnosti a návratem do věznice. Existence oddělení je 5 let, což je velmi krátká doba na to, aby se tento bod dal objektivně vyhodnotit.

Závěr

Jaký je vlastně význam trestu? Trest má mít v první řadě preventivní (tedy odstrašující) funkci, jednak funkci ochranou. Preventivní funkce má potencionálního pachatele nemotivovat od závadného jednání na základě zkušenosti o tom, že závadné jednání je trestáno způsobem, pro něj omezujícím (např. odnětí svobody). Ochranná funkce spočívá v tom, že usvědčený delikvent je omezen v možnosti pokračovat v závadném jednání dle konkrétního kodexu.

České vězeňství se od roku 1993 výrazně změnilo. Došlo v něm k mnoha reformám a to hlavně v oblasti specializovaných oddělení. Odsouzeným, kteří jsou umístěny v těchto specializovaných odděleních, jsou vypracovány různé programy zacházení, které jsou přizpůsobovány jejich zvláštnostem a individuálním potřebám. Na těchto odděleních působí specialisté, kteří jsou vzděláni v profesi specifické pro konkrétní specializované oddělení. Dnes je již úroveň věznic srovnatelná s ostatními vyspělými evropskými zeměmi.

Při zpracování bakalářské práce byly použity materiály k získání informací o drogové problematice, která se promítla v oblasti vězeňství v podobě drogově závislých vězňů. V teoretické části se snažím charakterizovat pojem a vlivy spojené se slovem „droga“, Dále nahlédnout do problematiky a popsat důvody a počátky vzniku protitoxikomanických oddělení a také trestní odpovědnost v právním systému České republiky. V poslední teoretické části popisují současná specializovaná oddělení v systému Vězeňské služby České republiky.

Z první kapitoly praktické části vyplývá, že popsané specializované oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického ve Věznici Znojmo plní takové poslání, pro které bylo vybudováno. Díky práci odborného personálu jsou tak zajišťovány zásady při zpracování programu zacházení. Pro odsouzené na specializovaném oddělení protitoxikomanickém ve Věznici Znojmo je hlavním pilířem a stěžejní programem psychoterapie. Snahou oddělení je tedy, aby měl odsouzený možnost poznat sám sebe a pochopit proč začal brát drogy a co může udělat pro sebe, aby drogy brát přestal. Tudíž aby získal náhled na svoji závislost. Program ale zahrnuje i ostatní aktivity, které

psychoterapii doplňují. Velice důležitou roli na oddělení hraje možnost pracovních příležitostí, které zintenzivňují program léčby. Odsouzení přebývají v malém uzavřeném prostoru a nedostatek aktivit se u nich projevuje v rázu psychickém a kázeňském. Sportovní aktivity jsou tudíž nejvhodnějším způsobem jak využít volný čas. Na specializovaném oddělení ve Věznici Znojmo mají odsouzení k dispozici různé činnosti a sportovní aktivity jako jsou např. míčové hry, ping pong, šipky a k dispozici je jim také posilovna. Pokud dovolíme, aby se odsouzení nudily, může tak vzniknout mnoho problémů.

V druhé kapitole praktické části je vypracováno pět kasuistik s odsouzenými ze specializovaného oddělení. Z průzkumu vyplývá, že všichni dotazovaní se již dříve dopustili trestné činnosti spojené s užíváním omamných a psychotropních látek. Také uvádějí, že si jsou již vědomi příčin páchaní trestné činnosti. Co se týká úspěšnosti léčby, nelze nyní prognózu objektivně posoudit a také jakou následnou motivaci mají odsouzení k tomu, aby drogy nebraly a úspěšně se resocializovali. Přehled je pouze o těch, kteří opětovně páchají trestnou činnost a vrací se do vězení. Ne všichni se zpětně ozvou.

Snahou bakalářské práce bylo zdůraznit význam specializovaných oddělení, které jsou součástí českého vězeňství a nahlédnout do systému práce a získat poznatky o tom v jakých podmínkách se daří pomocí specializovaných programů motivovat odsouzené k tomu, aby se po propuštění z výkonu trestu úspěšně resocializovali a jak se daří tyto cíle realizovat.

Podle mého názoru je pro úspěšnost léčby závislá a nepostradatelná následná péče. Jsem přesvědčen o tom, že je potřeba, aby na péči, kterou zajišťuje, specializované oddělení navazovala péče neziskových organizací. Dala by se tak přesněji zjistit a odhadnout úspěšnost léčby.

Práce mi pomohla nahlédnout do problematiky v oblasti protidrogové politiky a získání mnoha poznatků, které budu moci uplatnit pro snadnější orientaci v rámci svého pracovního zařazení u Vězeňské služby České republiky.

Resumé

V bakalářské práci se zabývám drogovou problematikou, která se výrazně promítla především ve skladbě vězňených osob a na strukturu Specializovaného oddělení protitoxikomanického a na systém práce tohoto oddělení.

Teoretická část je zaměřena na drogovou problematiku obecně a s tím související reakcí Vězeňské služby a zřízení specializovaných oddělení v českých věznicích. Na trestně právní odpovědnost spojenou s užíváním omamných a psychotropních látek a charakteristiku jednotlivých druhů specializovaných oddělení.

Úvodní a stěžejní kapitola bakalářské práce je věnována specializovanému oddělení protitoxikomanickému ve Věznici Znojmo, kde jsou popsány cíle specializovaného oddělení, kritéria přijímání a vyřazování odsouzených, umístění a vybavení cel. Dále je popsána vnitřní diferenciaci, zásady při zpracování programu zacházení a terapeutické programy pod vedením specialistů a činnost specialistů na oddělení.

Druhá část je věnována kazuistikám, které byly zpracovány s odsouzenými na specializovaném oddělení protitoxikomanickém ve Věznici Znojmo.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na drogovou problematiku, která vyústila v resortu vězeňství, a na systém práce s drogově závislými odsouzenými. Teoretická část popisuje obecně drogovou problematiku, trestně právní odpovědnost spojenou s užíváním psychotropních látek. Popis všech současných druhů specializovaných oddělení ve věznicích, a na Specializované oddělení protitoxikomanické ve Věznici Znojmo. Dále pak na strukturu a systém práce tohoto oddělení. Podrobně popisuje program zacházení na specializovaném oddělení. V praktické části jsou zpracovány kauzistiky s odsouzenými ze specializovaného oddělení protitoxikomanického.

Klíčová slova

Droga; drogová závislost; drogová problematika; specializované oddělení; Specializované oddělení protitoxikomanické; ústavní léčba; program zacházení; trestný čin pod vlivem návykové látky

Annotation

The aim of the Bachelor thesis is focused on the drug problems, which has flowed into the department of the prison service, and is also focused on the work with the convicted that is drug addicted. The theoretical part describes generally the drug problems, criminal responsibility connected with the use of psychotropic substances. Description of all current types of specialized departments in prisons and Specialized Department against Addiction in the prison in Znojmo. Further on the theoretical part describes the structure and the system of work of this particular department. It describes in detail the program of treatment on this particular department. In practical part there are processed the case reports of convicted from this Specialized Department against Addiction.

Keyword

Drug; drug addiction; drug problems; specialized department; Specialized Department against Addiction; residential treatment; program of treatment; offense under the influence of the addictive substance

Seznam použité literatury:

1. Zákon č. 40/2010Sb., Trestní zákoník
2. Zákon č. 169/1999Sb., O výkonu trestu odnětí svobody
3. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody
4. Vyhláška 109/1994 Sb., § 4a kterou se vydává Řád výkonu vazby
5. Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky, č. 4, kterým se stanoví zásady pro zpracování a vydání vnitřního řádu věznice pro obviněné a vnitřního řádu pro odsouzené
6. Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené k výkonu trestu do věznice s dozorem pod č. j. 168/55/2007-50/308
7. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008; Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti sekretariát rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky
8. Výroční zpráva o činnosti specializovaného oddělení Věznice Znojmo za rok 2009
9. Marešová, A., Sochůrek, J., Válková, J. Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. ISBN 80-86008-84-3

10. Mann, J. Jedy, drogy, léky: Praha: Akademie věd České republiky, 1996, s. 55, ISBN 80-200-0508-0
11. Národní protidrogová centrála SKPV PČR; Tisková zpráva k výroční zprávě Národní protidrogové centrály za rok 2009
12. Nožina, M. Svět drog v Čechách. Praha: LKP, 1997. ISBN 80-85917-36-X
13. Potočník, P. Specializovaná oddělení výkonu trestu v současném systému VS ČR, Diplomová práce, Institut mezioborových studií Brno, 2010
14. Sochůrek, J. Kapitoly z penologie II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými. Liberec: Fakulta pedagogická, Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, 2007. ISBN 978-80-7372 -204-3
15. Šustrová, P. Účel specializovaných oddělení ve výkonu trestu odnětí svobody, Diplomová práce, Institut mezioborových studií Brno, 2010
16. Trávníčková, I., Zeman, P. Možnosti trestní justice v protidrogové politice I: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, ISBN 978-80-7338-059-5
17. Vantuch, P., Drogy a kriminalita. Brno: Universita J. E Purkyně 1990, s. 11, 12, 13, ISBN 80-210-0169-0
18. Zábranský, T. Drogová epidemiologie. Olomouc 2003, s. 14, ISBN 80-244-0709-4

Časopisecké články

18. Řeháček, M. Protidrogová politika jako podmínka a neoddělitelná součást Českého vězeňského systému. České vězeňství, 2004, č. 4, s. 48-49
19. Hospodka, M. Specializovaná oddělení. České vězeňství, 2006, č. 5, s. 8-9

21. Bandura, L. Věznice Světlá nad Sázavou před otevřením. České vězeňství, 2000, č. 2, s. 3
22. Jirků, M, Macků, R. Sexuologická léčba během výkonu trestu. České vězeňství, 2008, č. 3, s. 15

Internetové zdroje:

23. <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/>
24. <http://www.vscr.cz/veznice-znojmo-98/aktualita-207/clanky-314/?dokumenty=5>

Příloha č. 1

Vzory formulářů:

Žádost odsouzeného o zařazení do bezdrogové zóny

Jméno a příjmení ods.: _____ kod : _____

Datum narození: _____

Žádám o zařazení do bezdrogové zóny Věznice Znojmo. Zavazuji se k dodržování pravidel a zásad chování stanovených v Řádu bezdrogové zóny. Prohlašuji, že nebudu užívat psychotropní a jiné návykové látky. Kdykoliv se podrobím odběru tělních tekutin či jiné zkoušce na zjištění abstinence.

Dne: _____ Podpis žadatele: _____

Vyjádření komise k zařazení odsouzeného do bezdrogové zóny:

Komise:

vychovatel : doporučuji – nedoporučuji

spec. pedagog: doporučuji – nedoporučuji

Psycholog : doporučuji – nedoporučuji

Soc. pracovník: doporučuji – nedoporučuji

Komise odsouzeného **doporučuje – nedoporučuje** zařadit do bezdrogové zóny věznice Znojmo.

Dne: _____ Podpis předsedy: _____

Vyjádření komise k vyřazení odsouzeného do bezdrogové zóny:

Důvod vyřazení:

vychovatel : doporučuji – nedoporučuji

spec. pedagog: doporučuji – nedoporučuji

Psycholog : doporučuji – nedoporučuji

Soc. pracovník: doporučuji – nedoporučuji

Komise odsouzeného **doporučuje – nedoporučuje** vyřadit z bezdrogové zóny věznice Znojmo

Dne: _____ Podpis předsedy komise: _____

ŽÁDOST o přijetí do specializovaného oddělení pro výkon ústavního léčení protitoxikomanického pro muže zařazené k výkonu trestu do věznice s dozorem

Podmínky pro přijetí

- na SO jsou přijímáni pouze odsouzení, kteří jsou evidováni jako toxikomani či mají nařízenou soudní léčbu a vykonávají trest odnětí svobody ve věznici s dozorem (B), na základě řádně vyplněné žádosti o přijetí do specializovaného oddělení. Žádost odsouzeného, který nemá nařízenou ochrannou léčbu posuzuje odborná komise a o přijetí rozhoduje na její návrh ředitel věznice.

Odsouzený může být ze specializovaného oddělení vyřazen rozhodnutím ředitele na návrh odborné komise z důvodů :

- porušení abstinence jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky,
- držení, získávání a výroby jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky nebo držení prostředků k jejich výrobě či aplikaci.
- odmítnutí podrobit se odběru moče,
- projevu jakéhokoliv fyzického násilí a krádeže,
- neúčasti nebo mařením společné práce komunity; neplněním, nezájmem a porušováním programu zacházení,
- přeřazení do jiného typu věznice
- zrušením nařízené ochranné léčby příslušným soudem

Z důvodu povinné účasti na fyzicky zátěžovém programu, józe a sportovních aktivitách je vhodné vlastnit sportovní oděv a obuv.

Jméno, příjmení kód vězně.....

kmenová věznice typ věznice konec trestu

zdravotní klasifikace vč. omezení

aktuální trestná činnost nařízené ochranné léčení

poznámka

Zavazuji se k účasti na programu zacházení, zaměřeného na drogovou problematiku (závislost), dodržování zásad komunitního systému na oddělení, řádu specializovaného oddělení, Vnitřního řádu věznice a jsem si vědom možnosti vyřazení z oddělení pro výše uvedené důvody.

Dne

Podpis žadatele

Vyjádření a stanovisko k žádosti odsouzeného:

1. Vychovatel (stručné hodnocení průběhu výkonu trestu žadatele, zda je a jaké ochranné léčení je nařízeno).
2. Speciální pedagog (stručná charakteristika žadatele, předpoklad úspěšnosti na účasti programu zacházení).
3. Psycholog (stručná anamnéza žadatele, předpoklad úspěšnosti).
4. Ošetřující lékař

Návrh odborné komise specializovaného oddělení Věznice Znojmo na zařazení odsouzeného na specializované oddělení pro výkon ústavního léčení protitoxikomanického.

Poučení odsouzeného :

Prohlašuji, že jsem byl seznámen s podmínkami terapie na specializovaném oddělení. Podmínky terapie podstupuji a prohlašuji, že je budu respektovat. Současně prohlašuji, že jsem byl seznámen s důvody, které by mohly vést k mému vyřazení z oddělení

Seznámen dne :

Podpis odsouzeného

Stanovisko komise :

Stanovisko VO VT a V

podpis VO VT a V

souhlasím
nesouhlasím

podpis ředitele Věznice Znojmo

Návrh odborné komise specializovaného oddělení Věznice Znojmo na vyřazení odsouzeného z ústavní léčby a přeřazení do standardního výkonu trestu v jiné věznici z důvodů :

Datum:

Vyjádření VO VT a V

Podpis VO VT a V

Rozhodnutí ředitele Věznice Znojmo
souhlasím - nesouhlasím

Datum:

Podpis ředitele Věznice Znojmo

Žádost odsouzeného o zařazení do bezdrogové zóny

Jméno a příjmení ods.:

kód vězně:

Vzdělání:

Praxe:

Trestná činnost :

Délka trestu :

Kolikrát byl ve VT :

Jak nastoupil :

Žádám o zařazení do bezdrogové zóny. Zavazuji se k dodržování pravidel a zásad chování stanovených v řádu bezdrogové zóny. Prohlašuji, že nebudu po celou dobu pobytu ve VT užívat psychotropní a jiné návykové látky. Kdykoliv se podrobím odběru tělních tekutin či jiné zkoušce na zjištění abstinence.

Dne

Podpis žadatele :

Vyjádření komise k zařazení odsouzeného:

Speciální pedagog:	doporučuje – nedoporučuje
Vychovatel:	doporučuje – nedoporučuje
Sociální pracovník:	doporučuje – nedoporučuje

Rozhodnutí komise: **souhlasí – nesouhlasí** s přijetím na VT s bezdrogovou zónou

Datum :

Podpis předsedy komise - psycholog

Příloha č. 2

**Fotodokumentace specializovaného oddělení pro výkon ochranného
léčení protitoxikomanického Ve Věznici Znojmo:**

